

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

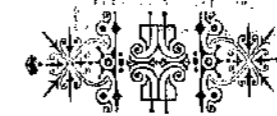
ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

Ι. Ε. ΜΕΣΟΛΟΡΑ

Δ. Φ. ΚΑΙ ΥΦΗΡΧΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. — ΤΟΜΟΣ Δ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΚΑΤΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1891

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικῶς δρ. 10. Ἐξωτερικῶς φρ. χρυσά 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀγωγόν.

**ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' ΚΑΙ Γ
ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ**

δραχμαὶ 10 ἐν τῷ ἔσωτερικῶ καὶ φράγκα χρυσά 10
ἐν τῷ ἔξωτερικῶ.

Συνδρομητὰὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ
Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας κατὰ τὴν ἑτησίαν Σχολήν.
Ὁδὸς Φιλίας, ἀριθ. 3, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα
Ἰωάννη Κωνσταντινίδου.

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθῆνας.
Collège «Anaplasis» Athènes.

Πᾶσα διαρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ κατάστημα
τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν κέμπεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀναπλά-
σεως Σ. Δημητροπόλεων Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς
τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεώρ. Κυριακίσην ἀμ-
βολαιογράφον.

Τὰ κενυόμενα χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Γ. Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1891.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἔλη καὶ δόξαμις Ἰνδία Β'. Ἡ ζωὴ, ὑπὸ Γ. Σαλτσούνη. — Ομιλίαι Ἰνδικῶν Μοσχαϊκῶν ἱερῶν τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν τῆς συντηρίας τῶν ἁγιοποιῶν. — Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή, ὑπὸ Η. Κ. — Τὴν γράφοντι ἐν τῷ «Προμηθεὺς» τὰ κενυόμενα κατὰ τῆς «Ἀναπλάσεως». — Δελτίον βιβλιοθήκης. — Ἀλληλογραφία.

ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ *

ΤΜΗΜΑ Β'.

Η ΖΩΗ

1

Ἐπισημαίνω ὅτι ἀκόμα καὶ φυσιογνωστικὰ ἐπι-
στήμη προτεινομένη ὀριστικῶς λύσει ζητήμα-
τος ἀπαγομένου εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν,
οἱ περὶ τὸν ἄνθρωπον φιλοσοφοῦντες καὶ ἐπι-
κυτῶς κλάδου τοῦ ἐπιστητοῦ ἀσχολούμενοι
ἀφείλονται ν' ἀποδεχθῶσιν αὐτὴν ὡς βᾶσιν καὶ
ἀφετηρίαν πάσης κρίσεως καὶ μελέτης ἐπὶ τῶν
μετ' αὐτῆς ἀντιλαμβανόμενων ἀντικειμένων.

Ἄλλ' εἰς τὸν φυσιογνωστικῶν τινες διδύ-
σκασιν ἀρχαίαν θεωρίαν, ἣς τὴν ὀρθότητα
οὐδέποτε ἢ ἐπιστήμη ἀπειδέξατο, ἢ νέαν τινὰ ἀ-
ποκρονομένην ἀπὸ τοῦ λοιποῦ καὶ δὴ καὶ ἀπὸ
τοῦς κρατίστους καὶ διαπρεπευτέρους τῶν ἐπι-
στημόνων, τίνα ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἢ λο-
γικῇ, τίνα δ' ὁ κοινὸς νοῦς ἀπαγορεύει πο-
ρεῖαν ἀπέμειναι αὐτῆς;

Ἡ μελέτη καὶ διασκέυσις τῶν ἐκατέρω-

θεν προτεινομένων ἐπιχειρημάτων καὶ ἢ ἐπ'
αὐτῶν κρίσις καὶ ἢ διαμόρφωσις ἰδίων πε-
ποιθήσεων, εἰς βεβαίως ἢ ὑπὸ τῆς στοιχειώ-
δους λογικῆς ἀπαγορευομένη μέθοδος καὶ ὑπὸ
τοῦ κοινοῦ νοῦ ὑποδεικνυομένη ὁδὸς πρὸς δι-
αφώτισιν τῆς ἰδίας συνειδήσεως. Ἀλλὰ τὴν ὁδὴν
ταύτην οὔτε πάντες οὔτε οἱ πλείστοι δύναται
νὰ διανύσωσι, προκειμένου δὲ περὶ ζητημάτων
καὶ θεωριῶν καθαρῶς μὲν ἐπιστημονικῶν,
πρακτικῆς δὲ σπουδαιότητος διὰ τε τὸ ἔτος
καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, δεόν νὰ ἐζητήσω-
μεν γενικὰ τινα γνωρίσματα ἐξαγόμενα ἐκ τῶν
ἰδιαξουσιῶν περιστάσεων τοῦ μελετωμένου προ-
βλήματος δυνάμενα ὑπὸ πάντων νὰ σταθμι-
σθῶσιν, ἀνεξαρτήτως τῆς οὐσίας καὶ ὑποστά-
σεως τῶν ἐπιστημονικῶν κρίσεων καὶ ἐπιχει-
ρημάτων.

Ὅλοι εἰνε οἱ γνώσκοντες τοὺς ἀποδει-
κνύοντας λόγους τὴν περὶ τὸν ἥλιον τῆς γῆς
περιστροφὴν καὶ τὸν σύγχρονον περὶ τὸν ἴδιον
αὐτῆς ἕξονα εἰγμόν, ἀλλ' οὐδεὶς πρόπει ν'
ἀμφισβέλλῃ περὶ τοῦ φυσικοῦ τούτου φαινο-
μένου ὑπὸ πάντων μὲν τῶν ἀμοδίων ἐπιστη-
μόνων βεβαιούμενου, ὑπὸ δὲ τῶν μετ' ἐπιστα-
σίας μελετούντων τὰς περὶ αὐτοῦ ἀποδείξεις
ἐνκόλως πειθόμενων περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς
βεβαιώσεως. Πᾶς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ἢ ἄλλου
παρὰ τὸν ἐπισημασμένον ἐπισημασμένον δὲ ἦτο
καταλογία καὶ νοητικὴ πάροσις.

Ἄλλ' εἰς τῶν φυσιογνωστικῶν τινες μᾶς ἀγ-
γέλωσι θεωρίαν ἀποκηρυσσομένην μὲν ἀπὸ
ἐπιστήμων, ὅν πάντες ἀποδέχονται τὸ κῶρος
καὶ τὴν ἀδθεντιαν τῶν λόγων, ἐγκαταλειφθεῖ-
σαν δὲ ἀπὸ τοῦς ἄλλοτε προεβείοντες αὐτῆν

(*): Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς Γ. Σαλτσούνη,
«Περὶ τῆς ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπου. Ἀριστοτελῆς χριστιανι-
σμοῦ καὶ ἐπιστήμης».

καὶ μὴ ἀναγομένην ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ σφαι-
ρα τῶν φυσικῶν καὶ πειραματικῶν ἐπιστημῶν,
ἢ παραδοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ μὴ δυνάμενος
μάλιστα ἢ μὴ βουλομένου νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς
τὴν περὶ αὐτῆς ἐμβριθῆ μελέτην καὶ ἀνάλυσιν
εἶνε ἀληθῆς ἀβεβαιοῦ καὶ παρολογοῦ.

Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ θεωρία τοῦ μονισμοῦ
περὶ ἐμφανίσεως καὶ ἐξελίξεως τῆς ζωῆς ἐπὶ
τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Καὶ εἰς μὲν τὰ λοιπὰ
μέρη τῆς συγγραφῆς ταύτης θὰ ἐπιληφθῶ-
μεν τῆς κριτικῆς ἀναλύσεως τοῦ προτεινομένου
ἡμῖν μονιστικοῦ συστήματος, ὅπως τὸ εἰσῆ-
στον καὶ ἀνεπιστημονικὸν αὐτοῦ καταδείξωμεν,
ἐνταῦθα δὲ θὰ ὑποδείξωμεν ὡς ἐν προοίμιῳ δύο
ἐξωτερικὰ γνωρίσματα δυνάμενα νὰ φωτίσωσι
καὶ τοὺς μὴ ἐπιδοθέντας εἰς μακρὰν καὶ κο-
πιώδη μελέτην τῶν προκειμένων ζητημάτων ἢ
τοὺς μὴ ἔχοντας τὴν προσκαπιτουμένην ἐπι-
στημονικὴν ἀνάπτυξιν πρὸς διαμόρφωσιν ἰδί-
ας κρίσεως καὶ πεποιθήσεως.

II

Μὴ ὑπαρχούσης δυνάμεως ἐκτός τῆς βίης
καὶ τῶν μηχανικῶν καὶ μοιραίων καὶ ἀνεκ-
λοιπτῶν αὐτῆς δυνάμεων, συμφώνως πρὸς τὰς
ἐπαγγελίας τοῦ μονισμοῦ, ἔπεται ὅτι ἡ ζωὴ
ἐπαρῆν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς αὐτόματος
διὰ χημικῶν καὶ ἀναγκαίων κινήσεων τῶν ὁμο-
μοικῶν μορίων ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιδράσεως
πάσης ὑπεροργανικῆς καὶ ὑπερφυσικῆς δυνάμεως.
Ἐν πρῶτον ζωικῶν κύτταρον, παραχθὲν ἀπὸ
τὴν ἀνόργανον ὕλην τυχαίως κινουμένην καὶ
ἀνεκλιθεῖσαν, ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία καὶ ἡ δι-
ἐξελίξεως καὶ μεταβολῶν παραγωγῆ πάντων
τῶν ἔμβιων ὄντων. Βύχνην καὶ φῶς καὶ Χέ-
κελ ἀνομολογοῦσιν ὅτι περὶ τῆς βεβαιώσεως
ταύτης δὲν ὑπάρχει πειραματικὴ ἢ ἐπιστημο-
νικὴ ἀπόδειξις, ἀλλ' ἡ δαρβίνειος θεωρία περὶ
καταγωγῆς τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν δι' ἐξελίξεως καὶ
κληρονομικῶν μεταμορφώσεων δύναται νὰ
θεωρηθῆ ὡς ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα τῆς θεω-
ρίας περὶ αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως, συμ-
φώνου οὕσης ἄλλως τε πρὸς τὸ ὁλιστικὸν ἀ-
ξίωμα τῆς μὴ ὑπάρξεως δυνάμεως ἐκτός τῆς
βίης. Μέχρι τοῦ ἔτους 1859, λέγει ὁ Χέκελ,
πάντα ἦσαν ἀβεβία καὶ διαμαχόμενα, ἀλλ' ὁ
Κάρολος Δαρβίνος ἔθετο τὰς βάσεις τῶν βιο-
λογικῶν ἐκζητήσεων περὶ τῆς ἐνάρξεως καὶ
ἀνεξίσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς. «Ἡ θεωρία
τοῦ Δαρβίνου, ἀκολοῦθε λέγων ὁ Χέκελ, τὸ
στεφάνωμα τοῦτο τῶν φυσικῶν ἡμῶν γνώσεων,
μᾶς διδάσκει ὅτι πάντα τὰ ζωϊκὰ εἶδη παρή-
χθησαν ἐκ μιᾶς μόνης ἀρχηγόνου μορφῆς ἢ
ἐκ λίαν εὐαρέθμων ἀρχηγόνων μορφῶν. Ἡ τῆς

(1) Χέκελ. Περὶ Φυσικῆς Δημ. Μάθημα πρῶτον.
— Περὶ ἀνθρωπογενέσεως. Μάθημα τέταρτον.

ἐξελίξεως καὶ καταγωγῆς θεωρία γνωρίζει ἡ-
μῖν τὰ ποιητικὰ αἰτία τῶν ἐνοργάνων μορφῶν.
Δικαιοῦται τις ἔρα ὡσαύτως νὰ θεωρῆ τὴν
τῆς καταγωγῆς θεωρίαν ταύτην ὡς τὴν μόνην
ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τῶν μορφῶν τοῦ
ἐνοργάνου κόσμου ἢ ὡς τὴν ἐπιστήμην τῶν
ἀληθῶν αἰτίων τῆς ὁργανικῆς φύσεως. Ἡ περὶ
καταγωγῆς θεωρία τοῦ Δαρβίνου ἔχει καὶ τὸ
πλεονέκτημα τοῦ ἀποδιδόναι μόνον εἰς φυσι-
κὰς μηχανικὰς αἰτίας, εἰς δυνάμεις φυσικοχη-
μικὰς, τὰ φαινόμενα ἕκαστὸν ἀπὸ μακροῦ χρόνου
συμπεριζῶν νὰ συνοδεύωσι μετὰ δημοουργικῶν
ὑπερφυσικῶν δυνάμεων (1)».

III

Προτεινομένης θεωρίας τινὸς πρὸς ἀπόδει-
ξιν τῆς ὁρθότητος ἄλλης διαμαχομένης δοξα-
σίας, δύο ὑπὸ τῆς λογικῆς διεργασίας ὄφει
ἀπαραίτητοι, οἱ ἐξῆς.

1ον. Ἡ ἐπιβαλλομένη θεωρία πρὸς κύρωσιν
ἀμφισβητουμένης προτάσεως δέον νὰ ἔχη χα-
ρακτηρὰ ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ὁριστικῶς ἢ
ἀποδείχθεισῆς. Διότι ἄλλως ἢ ἐπιλήσις θεω-
ρίας μετεώρου, ἀβεβασίας καὶ διαμαχομένης
πρὸς λίαν ἀμφισβητουμένον ζητήματος δὲν
θὰ εἶχε λογικὴν ὑπόστασιν, τὰ δ' ἐξαγόμενα
συμπεράσματα πρὸς διεργασίαν τῆς συζητή-
σεως ἀρνούμενα ἐξ ἄλλης προτάσεως ἐπίσης ἰ-
σχυρῆ καὶ ἀμφισβητουμένης δὲν θὰ εἶχον
κύρωσιν ἐπιστημονικῶν.

2ον. Ὅπως ἡ ἐπιβαλλομένη θεωρία κατωστῆ
θεμελίον, κρηπίδα καὶ ἀπόδειξις τῆς ὁρθότητος
τῆς ἑτέρας. Δέον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀντίθεσις καὶ
ἐναντιότης τῶν βάσεων καὶ τῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν
ἐκπορεύονται, τὰ δὲ ἐκ τῆς πρώτης ἀρνούμενα
ἐπιχειρήματα νὰ ἐξάγῳται ἐξ αὐτῆς λογικῶς
καὶ ἀναμφιλέκτως.

Ἄλλ' οἱ ὁπαδοὶ τοῦ μονισμοῦ, παραγκωπι-
ζόντες τοὺς ἄλλους τοῦτους τῆς εὐδωκείας καὶ
ἀθετοῦντες τοὺς κανόνας τῆς στοιχειώδους
λογικῆς, ἀνεγείρουσιν τὸ οἰκοδόμημα περὶ ἐκ-
πορεύσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς ἀνοργάνου ὕλης
ἀνεξαρτήτως πάσης δημοουργικῆς πνευματικῆς
αἰτίας, ἀπὸ θεωρίαν ἀφ' ἑνὸς μὲν διαμαχομέ-
νην καὶ ἀσύστατον, ἀφ' ἑτέρου δὲ διοργῶδην
ἀντικειμένην καὶ ἐναντίαν πρὸς τὴν δοξασίαν
τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν νε-
κρῶν βίην διὰ τῆς ἐπιτεργείας μηχανικῶν νό-
μων καὶ ἀνοργάνων δυνάμεων.

Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον ἐξωτερικὸν γνώ-
ρισμα τῆς ἀλογίας τοῦ μονισμοῦ, ὑπερ προτι-
θέμεθα ν' ἀναλύσωμεν.

IV

Ἡ περὶ καταγωγῆς πάντων τῶν ζωϊκῶν εἰ-
δῶν θεωρία τοῦ Δαρβίνου εἶνε ἄρα γε ἐπι-
στημονικῶς ἀποδεδειγμένη ἢ ἔχει τοῦλάχιστον

χαρακτηρῶς καθιστῶντας πιθανὴν τὴν ὁρθό-
τητα αὐτῆς, ὑποσχυρομένους δὲ τὴν ἐν τῷ μέ-
λλοντι κύρωσιν καὶ ἐπιμυρῆσιν αὐτῆς ;

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπετέλεσεν ἄλλοτε ὑποκεί-
μενον μακρῶν συζητήσεων, ἐπ' αὐτοῦ δὲ καὶ
αἰθῆς διὰ ἐγκύψωμεν ἐν τῇδε τῇ συγγραφῇ,
ἐφ' ὅσον μάλιστα τὰ συμπεράσματα τῶν ἐπι-
στημονικῶν συζητήσεων τῶν τελευταίων ἐτῶν
κατέστησαν περιφανῆ καὶ κατὰ λόγον τὸ ἀσύ-
στατον τῆς δαρβίνειου θεωρίας, ἐναντίας μὲν
τοῦ νόμου τῆς φύσεως περὶ ἀμεταβλήτου τῶν
εἰδῶν, ψευδοῦς δ' ἐξελεγχόμενης ἐκ τῶν ἀπο-
τελεσμάτων τῶν γεωλογικῶν ἐρευνῶν καὶ τῆς
ἀποτυχίας πύκτων τῶν γενομένων πειραμάτων
πρὸς παραγωγὴν ζωικοῦ τινος εἶδους διὰ τῆς
συνθέσεως τῶν ποικιλιῶν ἢ διὰ τῆς ἐπιμιξίας
ἀτόμων διαφόρων εἰδῶν. Τὸ ἀσύστατον καὶ
ἀμετάβλητον τῶν εἰδῶν εἶνε ὁ ἐκ γρανίτου
ὑψαλος, ἐφ' οὗ ἐνεαύρησαν πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῆς
ἀρχαιότητος μέχρι τῆς σήμερον ἐπινοηθεῖσαι
θεωρίαι περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ζωικοῦ κόσμου
καὶ πύκτων τῶν ἔμβιων εἰδῶν ἀπὸ ἑν πρῶτον
κύτταρον καὶ ὁργανικὸν πρωτόπλασμα. Ἄλλ'
ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἐξελέγξεως τῆς οὐ-
σίας τῆς δαρβίνειου δοξασίας, ζητεῖται δ' ἀπλῶς,
ἐὰν ἡ θεωρία αὕτη, ὡς προτείνεται καὶ χαρα-
κτηρίζεται ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς, δύναται λο-
γικῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις καὶ θεμέλιον
νέας δοξασίας καὶ ὡς πηγὴ ἐπιστημονικῶν συμ-
περασμάτων διοργανισθέντων τὸ πρόβλημα περὶ
ἐνάρξεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅπως δι-
δύναται ἐπιτεργείας τοῦ ὕλισμοῦ καὶ εἰς τὰς
περὶ μηχανικῆς ἐκπορεύσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς
βίης διδασκαλίας τοῦ μονισμοῦ.

Ὁ Κάρολος Δαρβίνος ἀνομολογῆσας ἐν τῇ
ἐπιλογιστικῇ αὐτοῦ ὅτι οὐδὲν γεγονός δύναται
νὰ ἐπιβεβαιώσῃ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τοῦ
μεταβλήτου τῶν εἰδῶν πεποιθήσεώς του καὶ
βεβασίαν τὴν ἀποτυχίαν τῶν πολυφρονίων πει-
ραμάτων του πρὸς παραγωγὴν νέου τινος εἶ-
δους διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ποικιλιῶν,
προσεπιλέγει «Ἀναγνωρίζω τὸ παράτολμον τῆς
θεωρίας μου, ὅτι μάλιστα ἀναλογίζομαι τὰς
περὶ ἀμεταβλήτου τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν πεποιθή-
σεις τῶν Κομφί, τῶν Πικτέ, τῶν Ἀνέλλ, τῶν
Μόρρισον, τῶν Ἀγασίξ καὶ τῶν Βαρόντε,
εἰς οὓς ἡ νεώτερα ἡμῶν ἐπιστήμη ὀφείλει τὰς
τελευταίας αὐτῆς προόδους.» (1)

Ἀκριβῶς δὲ τὴν θεωρίαν ταύτην τοῦ δαρ-
βινισμοῦ ἀποκηρυσσόμενην ἀπὸ τοὺς φυσιο-
γνώστας, πρὸς οὓς ὁ φ ε ἰ λ ο υ τ α ἰ α ἰ ν ε ἰ ὠ
τ ε ρ α ἰ π ρ ὸ ὅ ὅ τ ο ἰ τ ὶ ὦ ν φ υ σ ι ο γ ν ὠ
σ τ ι κ ὶ ὦ ν ἐ π ι σ τ ῆ μ ὶ ὦ ν, προτείνει ὁ Χέκελ

(1) Δαρβίνος περὶ Γενέσεως τῶν εἰδῶν. Βαλρόγγε
περὶ Γενέσεως τῶν εἰδῶν. Κεφ. IV § 1.

ὡς βάσιν καὶ θεμέλιον τῆς δοξασίας τοῦ μονι-
σμοῦ καὶ τῆς αὐτομάτου καὶ μηχανικῆς καὶ
ἀσκόπου ἐκπορεύσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν ἀνόρ-
γανον ὕλην ! Ὅτι δὲ ἀθάρτε τὸν πρῶτον ἄνθρω-
πὸν τῆς λογιστικῆς κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν συλλο-
γισμῶν καὶ σκέψεων του καὶ κατὰ τὴν ἐφαρ-
μογὴν τῆς ἐπαγωγικῆς καὶ φιλοσοφικῆς αὐτοῦ
μεθόδου, ἦν ὑποδεικνύει ὡς ἔγρουσαν εἰς τὴν
ἐξέσθησιν τῆς ἀληθείας.

Ὁ Χέκελ δὲν ἐπαγγέλλεται ὅτι ἀνεκάλυψεν
ἄγνωστον τινα νόμον τῆς φύσεως ἢ ἵτι φυσιο-
γνωστικὰ νέαι κατακτήσεις τὸν ὠδήγησαν πέρα
τῆς δαρβίνειου ὑποθέσεως περὶ μεταβολῆς τῶν
εἰδῶν καὶ μέχρι τοῦ ὁρισμοῦ τῆς πρώτης γενέ-
σεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ δαρβινισμὸς
ἰδοὺ τὸ φυσιογνωστικὸν σημεῖον, ἐφ' οὗ ἵστα-
ται καὶ ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν ἀφετηρίαν τῶν σκέ-
ψεων καὶ συλλογισμῶν του. «Ὁ Χρυσὸς ἐργῶν
τῆς μονομεροῦς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης περι-
λαμβάνεται μεταξὺ τοῦ 1830 καὶ 1860 καὶ
σήμερον παριστάμεθα εἰς δευτέραν φιλοσοφι-
κὴν μεταστροφὴν προκληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ συγ-
γράμματος τοῦ Δαρβίνου. Μόνον κατὰ τὰ τε-
λευταία τριάκοντα ἔτη ἤρξαντο πάλιν ἀσχολού-
μενοι περὶ τῶν γενικῶν τῆς φύσεως νόμων,
ὧν ἐπὶ τέλος πᾶσαι αἱ ἐμπειρικαὶ τῶν καθ'
ἕκαστον γνώσεις εἶνε μόνον ὕλικόν, εἰς ὃ οἱ
γενικοὶ νόμοι παρέχονσι τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ
ἀξίαν. Διὰ μόνης τῆς φιλοσοφίας ἢ φυσικῆς
γνώσεως τῆς φύσεως καθίσταται ἀληθῆς ἐπι-
στήμη «φιλοσοφία τῆς φύσεως.» (2)

Πρόκειται λοιπὸν περὶ σκέψεων καὶ συλλο-
γισμῶν φιλοσοφικῶν ἐξαγομένων ἀπὸ θεωρίαν,
καθ' ἣς περιφανῆς ἐπιστήμονες ἀντιτάσσουσι
τὸν νόμον τῆς φύσεως περὶ ἀμεταβλήτου τῶν
εἰδῶν. Ἔστω. Ἄλλ' ἐπαγγέλλεται ἄρα γε ὁ Χέ-
κελ, ἵτι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης μᾶς ὠδήγησεν
εἰς τὸ σημεῖον τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ;
Τὸ εἶπομεν καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνομεν. Προ-
καλούμενος ὁ Χέκελ νὰ ἐκθέσῃ τὰς βάσεις τοῦ
μονισμοῦ ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου τῶν φυσιο-
διωτῶν τῆς Γερμανίας ἀνωμολόγησεν ἵτι δὲν
δύναται ν' ἀποδειχθῆ ἡ ὁρθότης καὶ ἀκρίβεια
τοῦ συστήματός του διὰ πειραματικῶν ἀπο-
δείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρεῦνης, «φιλοσοφικο-
ιστορικῶν μνημείων καὶ δι' ὑπερβατῶν θεω-
ρημάτων συνετῶν ἅμα καὶ τολμηρῶν δυναμέ-
ων νὰ μᾶς π ρ ο σ ε γ γ ἰ σ ω σ ι ν ἐ μ μ ε ἰ σ ω σ
εἰς τὴν ἀλήθειαν» (2). Ἔστω. Ἔστω. Ἰδοὺ ἐτοι-
μοι νὰ σᾶς ἀκολουθήσωμεν εἰς τὰς τολμηρὰς
ταύτας καὶ ὑπερβατὰς διασκέψεις. Μετ' ἐπι-
στασίας ἀνέγνωμεν καὶ ἠκολούθησαμεν πάντα
τὰ ὑμέτερα ἐπινοήματα, τοὺς γενεολογικοὺς
ὑμῶν πίνακας καὶ τὰ ὑφ' ὑμῶν δημοσιευθέντα

(1) Χέκελ. Περὶ Φυσικῆς Δημογενέσεως μάθημα δ'.
(2) Revue Scientifique 8. Δεκ. 1887.

ἔργα, φθάσαντες δὲ εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐντείναντες τὴν προσοχὴν μᾶς, ὅπως ἀποδεχθῶμεν τὴν ἐπιστήμην τῆς γνῶσεως, ἀκούομεν ἐκ τοῦ στόματός σας, ὅτι «ἀντικαθιστῶντες τὰς περὶ δυναμῶν καὶ μηχανικότητος καὶ αὐτοδημιουργίας τοῦ παντός προτάσεις σας εἰς τὴν θεολογικὴν περὶ δημιουργίας δοξασίαν, θὰ εὐρεθῶμεν καὶ πάλιν ἐνώπιον ἀκατάληπτου μυστηρίου καὶ ἐνώπιον νέας πίστεως». (1)

Καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ σκόπιοντες τὰ δόγματα ὑπισχυοῦμενοι δὲ νὰ διαφωτισθῆτε τὴν ἡμετέραν διάνοιαν διὰ τῆς ἀγλῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γνῶσεως μᾶς προτείνετε μυστήρια ἀκατάληπτα, δοξασίας μὴ οὐσίας ἐπιδεικτικῆς ἐπιστημονικῆς ἀποδείξεως ἢ ἀνασκευῆς, νέαν καὶ καινὴν πίστιν καὶ νέαν ἀποκάλυψιν δογμάτων καὶ διδασκαλιῶν. Καὶ τίς εἶνε ἄρα γὰρ ἡ προτεινομένη ἡμῶν πίστις, τίς δὲ ἡ καινὴ διδασκαλία, τίνας δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ αὐτῆς ἐπαγγελίαι; Κατὰ τὴν πραγματικὴν ἀνέλιξιν τῆς συγγραφῆς ταύτης θ' ἀπαρτίσωμεν διὰ μακρῶν εἰς τὸ σπουδαῖον εἶδος ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος περιοριζομένη εἰς γενικὰς καὶ προεισαγωγικὰς παρατηρήσεις.

Ἡ διαβιβαστικὴ θεωρία, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ Λαμάρκου, δὲν ἔχει κῆρος ἐπιστημονικῶν ὡς ἐκ τούτου δὲ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀρνούμενα φιλοσοφικὰ καὶ ἀνθρωπολογικὰ συμπεράσματα δὲν ἔχουσιν ὑπόστασιν λογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν. Ἀλλὰ παραδεχόμενοι ἐπὶ μικρὸν ὅτι ὁ διαβιβαστικὸς εἶνε δοξασία, ἢς ἡ ὀφθῆς εἶνε ὀριστικῶς ἀποδεδειγμένη, τίς εἶνε ἡ θέσις τῶν μονιστικῶν καὶ ἀθέων δοξασιῶν ἀπέναντι αὐτῆς; Ἐἴνε ἄρα γὰρ ἀληθὲς ὅτι ἡ διαβιβαστικὴ περὶ καταγωγῆς τῶν εἰδῶν θεωρία διὰ μεταμειψέων καὶ ἐξελίξεων συνταυτίζεται ἢ συμβαδίζει ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ μονισμοῦ; Ἐπάρχει σύνδεσμός τις λογικὸς καὶ ἀναγκαστικὸς μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ διαβιβασμοῦ καὶ τῆς αὐτομάτου ἐμφανείας τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου; Τοιαύτη εἶνε ἡ δευτέρου καὶ σπουδαιότερη ἐποψὶς τῆς ἡμετέρας μελέτης.

V

Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἔμβια ὄντα κατέγονται ἐξ ἐνὸς πρώτου ζωικοῦ κυττάρου, ἐξ ἀμόρφου τινὸς πρωτοπλάσματος ἐπιφανέντος ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου κατὰ χρόνον μὴ ὀνομαζόμενον νὰ ὀρισθῆ. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐκείνου πρωτοπλάσματος κινήθησαν διαδοχικῶς δι' ἀδιαλείπτου μεταβολῶν καὶ μεταμειψέων καὶ δι' ἐξελίξεως πάντα τὰ εἶδη τῶν ζώων καὶ ἐξ ἐνὸς ταύτων ὁ ἄνθρωπος. Ἐπὶ τῆς προτάσεως καὶ βεβαιώσεως ταύτης ἡ διαβιβαστικὴ θεωρία

(1) Temps, 30 Ayr., 1830

συμβαδίζει ἐκ παραλλήλου μετὰ τῆς θεωρίας τοῦ μονισμοῦ.

Ἀλλὰ τίτιν τρόπον, τίτιν δὲ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἔλαβε γένεσιν καὶ ἐκπέφυγεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ πρῶτον ζωικὸν κύτταρον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκπορεύονται πάντα τὰ εἶδη καὶ τὰ διάφορα φῦλα, τὰ βιολογικὰ φαινόμενα, τελευταῖον δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος;

Ἰδοὺ τὸ σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ἡ διάζευξις, ὁ χωρισμός, ἡ ἐναντιότης. Χωρισμός σπουδαῖος, ἐναντιότης ὁριζικῶς μεταβάλλουσα τὰ φιλοσοφικὰ συμπεράσματα, ἀντίθεσις, ἢν μεταίως ἀναγίζονται νὰ πληρώσωσιν οἱ ὀπότε τοῦ μονισμοῦ διὰ τῆς τόλμης τῶν ἐπιθέσεων καὶ διὰ τῆς ἀναμείξεως τῆς ἱστορίας τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων τῶν μέσων αἰώνων μετὰ ζητήματος ὅπως ἐπιστημονικῶν.

Ὁ διαβιβαστικὸς παραδέχεται καὶ ἀνομολογεῖ τὴν δημιουργίαν τῆς ζωῆς ἐκ δυνάμεως ὑπερκόσμου καὶ πνευματικῆς, ὁ δὲ μονισμὸς ἀρνούμενος τὴν ὑπαρξίν οὐσίας δυνάμεως ἐντὸς τῆς ὕλης ἀποδίδει τὴν ἐμφάνειαν τοῦ πρώτου πρωτοπλάσματος εἰς τυχαίαν τῶν μορίων τῆς ὕλης κινήσει καὶ μεταβολῆς.

Ὁ Λαμάρκος ἔλεγε, ὅτι οὐδέποτε διεσκέυθη ἐν τῷ πᾶσι τοῦ ἡμετέρου βεβαιώσεως περὶ ὑπερκόσμου θεοῦ καὶ δημιουργοῦ. Τὸ μεγαλεῖον τῆς δημιουργίας τῆς ζωῆς καὶ τὸ παντοδύναμον τοῦ Ἰψίστου ὁ-έβλεπεν ἐν αὐτῷ τῷ πρωτοπλάσματι περιβληθέντι διὰ τῆς ὕλης ἐκτίκτου καὶ καταπραγματικῆς δυνάμεως τῆς δι' ἐξελίξεως παραγωγῆς ὅλων τῶν εἰδῶν καὶ ὅλων τῶν μορίων καὶ ἀποδείξεων τῶν εἰδῶν καὶ δημιουργῶν πιστεύοντες.

Οἱ τὴν διαβιβαστικὴν θεωρίαν ἀποδεχόμενοι ἀνομολογοῦσιν ὅτι ἡ αὐτόματος τῆς ζωῆς γένεσις ἀπὸ τῆς ἀμόρφου ὕλης, διὰ τῆς λειτουργίας τῶν μηχανικῶν αὐτῆς δυνάμεων εἶνε φυσικῶς ἀδύνατος, ὁ δὲ Χέκελ οὐδόπως ἀπισκευάζων τὴν βεβαιώσιν τοῦ φυσικῶς ἀδυνάτου τῆς ἐκπορεύσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς ὕλης κινήσει τῶν μορίων ὡς δόγμα πίστεως μὴ δυνάμενον ν' ἀποδειχθῆ, μηδὲ δι' ἐπιχειρημάτων καὶ πειραμάτων ν' ἀνασκευασθῆ.

Οἱ τοῦ διαβιβασμοῦ ὀπαδοὶ προτείνουσι εἰς τὴν μελέτην τῶν φυσικοῦ φαινομένων ζήτημα καθαρῶς ἐπιστημῆς πρὸς ὀνομαζόμενον τρόπον τῆς δημιουργίας, οἱ δὲ τοῦ μονισμοῦ διδάσκαλοι ἐνα μῦθον σκοπὸν προτίθενται, νὰ διασαλευθῶσι τὰς θρησκευτικὰς τῆς ἀνθρωπότητος πεποιθήσεις καὶ νὰ ὑποσηφώσωσι τὴν πάλιν κατὰ τοῦ Βατικανοῦ διὰ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ χριστιανικοῦ θρησκευτικῶν (1)

(1) Χέκελ, Ἱστορία τῆς Φυσικῆς Δημιουργίας. Μάθημα Β'.

τοιαύτη ἐναντιότης καὶ χωρισμός, τοιαύτη διάστασις καὶ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ μονισμοῦ τῆς Γερμανικῆς σχολῆς καὶ τῆς διαβιβαστικῆς θεωρίας, περιφραστικῶς καταδειχθήσεται διὰ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν ἰδεῶν καὶ προτάσεων τῶν ἰδριτῶν καὶ τῶν σπουδαίων ταύτης ὀπαδῶν.

VI

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΝΤΙΟΣ

Τὴν πρώτην ὑποτιπώσεως τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως καὶ καταγωγῆς ὀφείλομεν κατὰ τὸν Χέκελ εἰς τὸν Κάντιον καὶ εἰς τὸν Λαμάρκον.

Ὁ Κάντιος συνήρουν ἔμπροσθεν γνῶσιν τῆς φυσικῆς ἱστορίας μετ' ἐκτίκτου σαφηνείας καὶ βεβαιότητος ἐν τῇ θεωρίᾳ. Ἐπὶ τῆς ἀπόδοσιν τοῦ περὶ Κοσμογονίας τοῦ Λαπλάσεως συστήματος καὶ τῆς ἐν γένει ἐξηγήσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων διὰ τῆς μηχανικότητος καὶ λειτουργίας τῶν νόμων τῆς φύσεως.

Ὁ Κάντιος ἀποδεχόμενος ἀπεριορίστως τὴν μηχανικὴν ἐξηγήσιν τῶν φαινομένων τῆς ἀνοργάνου ὕλης, ὀπεδείκνυεν ἐν τῷ περὶ «Μεθοδολογίας τοῦ τελεολογικοῦ κριτηρίου» συγγράμματι τοῦ τῆς περὶ ἐξελίξεως τῆς ζωῆς θεωρίαν καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῶν ζώων ὄντων ἀπὸ κοινῶν τι ἀρχέτυπων. «Καλὸν εἶνε, ἔλεγε, νὰ διασφῆξῃ τις διὰ τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας τὴν ἐνέργειαν κλάσιν τῶν ἐνοργάνων ὄντων, ἵνα ἴδῃ μὴ τοχὸν εὐρίσκειται τι ὅμοιον πρὸς σὺστημα, καὶ δὴ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς γένεσεως... Ἡ τῶν μορφῶν ἀναλογία, ὑποδεικνύουσα περὶ πᾶσαν διαφορῆν, ὅτι παρήχθησαν ἀμφώτως πρὸς κοινὸν τι ἀρχέτυπον, ἐνισχύει τὴν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ μορφαὶ αὗται ἔχουσιν πραγματικὴν συγγένειαν καὶ ὅτι ἐκ κοινῆς προερχοῦνται ἀρχικῆς μητρὸς».

Ἀλλ' ὁ φυσικοδίφης φιλόσοφος διέβλεπεν ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀργανοῖς καὶ βιολογικοῖς φαινομένοις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὑποτιπώσει καταγωγῆς τῶν ἐμφίων ὄντων δι' ἐξελίξεως κοινῶν τινος ἀρχέτυπου τὴν πρόνοιαν, τὴν σκοπιμότητα καὶ τὰ τελικὰ αἴτια τὰ ὑποσηφαινόμενα τὴν τελεολογικὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προὐπαρξίν σχεδίου ἀνελπιστομένου πρὸς ἐπίτευξιν ὀρισμένου σκοποῦ. Ἀνελπίων δὲ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν καὶ μελετῶν ἐπὶ τῆς ἰδίας τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἢν ἐθεώρει ὡς τὴν ὑψίστην πραγματικότητα μὴ ἀναπτυσσομένην εἰς τὴν ἀνεπίδοτον τοῦ ἀνθρώπου ὡς μηχανικὸν ἐνστικτῶν, ἐλλ' ὡς ἀποκαλυπτομένην εἰς τὴν νόησιν καὶ προτεινομένην εἰς τὴν ἔλευθερίαν αὐτοῦ, προῖβανεν εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπερκόσμου θεοῦ καὶ δημιουργοῦ ὅπως κενωμένου ἀπὸ τοῦ ἰατοῦ καὶ ὄρατοῦ κόσμου. Ἄν καὶ ὁ Χέκελ αὐτὸς ἀνομολόγησεν ὅτι αἱ περὶ καταγωγῆς καὶ ἐξελίξεως δοξασίαι τοῦ Καντίου οὐδένα ἔχουσι χωρικτῆρα μηχανικῶν,

μικότητος, διάκεινται δὲ εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ μονισμοῦ. Ἐπισημῶς ὁ Κάντιος τὴν βαθμιαίαν τῶν εἰδῶν ἐξέλιξιν διὰ καταγωγῆς, λέγει ὁ Χέκελ αὐτός, ἀπὸ κοινῆς ἀρχικῆς μητρὸς προστίθησιν ὅτι ὁ παλαιολόγος ὀφείλει ν' ἀπονεύμῃ εἰς τὴν καθολικὴν ἐκείνην μητέρα ὀργανισμῶν σκοπιμῶς συννεστηκότα, διότι ἐν περιπτώσει ἐναντία ἀδύνατον εἶνε νὰ νοήσῃ τις τὴν σκόπιμον ὀργάνωσιν τοῦ ζωικοῦ καὶ φυτικοῦ βασιλείου. Ἐἴνε δὲ ἀπολύτως βέβαιον ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν κατὰ γνῶσιν ἐπαρκῆ καὶ πολλῶν μᾶλλον νὰ αἰτιολογήσωμεν τὰ ἐνδύργανα ὄντα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ὑπόστασιν δι' ἀρχῶν τῆς φύσεως καθαρῶς μηχανικῶν (α).

Καὶ εἰς ἄλλην περίστασιν ὁ Χέκελ ἔλεγε: «Ὁ Κάντιος ἐπρότεινε σπουδαῖον σὺστημα πρὸς διατύπωσιν μονιστικῆς καὶ μηχανικῆς τοῦ κόσμου θεωρίας καθιστώσης καὶ σήμερον εἶναι τὴν βᾶσιν πάσης φυσικῆς κοσμογονίας. Ἀλλ' ἐπ' ἐτέρον ὁ ἴδιος ἐπρόβλεπεν ὅτι ἡ μηχανικὴ αἴτια τῆς φύσεως ἀρχὴ δὲν εἶδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων. Κατ' αὐτὸν τὰ ἐνδύργανα σώματα ἐδημιουργήθησαν σκοπιμῶς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶνε ὀρθότερον ν' ἀποδοθῶσιν εἰς ὑπερκόσμου αἴτια». (β)

VII

ΑΛΛΑΜΑΡΚ

Ἡ ὑπὸ τοῦ φυσικοδίφου Λαμάρκου διατυπωθεῖσα θεωρία περὶ ἐκπορεύσεως καὶ ἀνελίξεως τῆς ζωῆς φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως προσεγγέζουσα εἰς τὰς δοξασίας τοῦ μονισμοῦ, ἀλλ' ἐπισταμένη αὐτῆς μελέτη ὀδηγεῖ εἰς ὅπως ἐναντία συμπεράσματα.

Ἐθόξαξεν ὁ Λαμάρκος ὅτι πάντα τὰ ζωικά εἶδη κατέγονται ἐκ κοινῶν ἀρχικῶν μορφῶν ἀπλουστάτων καὶ αὐτομάτως γεννηθεισῶν. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ σημείου τούτου συμβαδίζουσιν αἱ μονιστικαὶ δοξασίαι μετὰ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Λαμάρκου, ἀλλ' οἱ μὲν πρώτοι δὲν προβαίνουσι περαιτέρω, θεωροῦσι δὲ ὡς αἰτίας δημιουργικῆς τῆς ζωῆς τὰς φυσικὰς δυνάμεις, ὁ δὲ τελευταῖος ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξίν δημιουργοῦ διατάξαντος καὶ ὀρίσαντος ὄντω τὰς λειτουργίας τῶν ἰσ' αὐτοῦ τεθέντων ὄρων τῆς φύσεως, ὥστε νὰ παραγάγῃσι τὴν ζωὴν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου καὶ τὴν ἀνέλιξιν αὐτῆς μέχρι τῆς ἐκπορεύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ὁ μονισμὸς ἀποδίδει εἰς τὴν τυχαίαν τῆς ὕλης ἐξέλιξιν τὴν ἐμφάνειαν τῆς ζωῆς μέχρι αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἐλευθερίας, διδάσκει τὸ φυσικῶς ἀδύνατον τῆς παραγωγῆς

(α) Χέκελ, Ἱστορία τῆς Φυσικῆς Δημιουργίας. Μάθημα Β'.

(β) Χέκελ, Ἀνθρωπογένεσις. Μάθημα Δ'.

του βιολογικού και πνευματικού κόσμου από την κίνηση και μεταβολή των μορφών της ύλης. Αλλά ο Λαμάρκ αποδεχόμενος την ύπαρξη Δημιουργού και αποδίδων εις την παντοδυναμίαν αυτού την ζωοποίηση των υπό της ύλης παραγομένων, διά της λειτουργίας νόμων προτεταγμένων εν τη Φύσει, έφ' ενός μόνου δέν ουτε εις τυχαίαν σύμπτωσην, ουτε εις μηχανικών πρώτων αιτίων επέδιδε την εμφάνειαν της ζωής επί της γής. «Επίδω τις, έλεγεν ο Λαμάρκ, ότι Φύσις είνε αυτός ο Θεός. Παράδοξον άληθές! Συγχίζουσι τον ώροδείκτην μετά του ώρολογιοποιού, το πλάσμα μετά του Πλάστου. Τοιαύτη ιδέα είνε άλλως ήμαρτημένη. Η Φύσις είναι το διάκισμον μεταξύ Θεού και όρατου κόσμου έκπληροούσα τάς βουλήσεις Αύτου». (α).

Τοιαύται δέν είνε βεβαίως αι δοξασίαι της σχολής των μονιστών.

VIII

ΔΑΡΒΙΝΟΣ

Ο Κάρολος Δαρβίνος είνε κατά τους Βύχγκερ και Χέκελ ο μέγας διδάσκαλος της περί καταγωγής και εξέλιξεως της ζωής θεωρίας, εις ην δικαίως απέδωθη ή προσομοίωσις «δαρβινισμός».

Ο Δαρβίνος παραδέχεται την δοξασίαν του Λαμάρκ περί καταγωγής πάντων των επί της γής ζωικών ειδών από μίαν ή τινάς πρωτοτύπους και κοινάς μορφάς, παραδέχεται ώσαύτως την διάκρισιν μεταξύ Δημιουργού και δημιουργήματος και την ύπαρξιν υπερκοσμίου, υπερφυσού και πανισχύρου δυνάμεως, διότι, ως απέδειχθη διά των μετά τον θάνατόν του δημοσιευθέντων ιδιαιτέρων έπομνημονευμάτων και επιστολών, ουδέποτε καθ' όλον τον βίον διεσαλεύθη εν αυτό ή απόλυτος και άκράδαντος πεποιθήσις περί Θεού Δημιουργού του παντός και της ζωής, έφ' έγκυρίας δέ επί του έντικειμένου της αυτομάτου επί της γής εμφάνισεως των πρώτων ζωικών μορφών άπεχωρίσθη και από αυτόν τον θεμελιωτήν της περί παραγωγής και εξέλιξεως θεωρίας. Καί είνε μόν άληθές ότι ο Λαμάρκ απέδειξε τον αυτογένεσιν της ζωής ως έξεργάμενον της λειτουργίας νόμων υπό του Δημιουργού προτεταγμένην, άλλ' ο Δαρβίνος ουδέ υπό τον όρον τούτον έπρέσβευε την περί αυτομάτου της ζωής γενέσεως θεωρίαν. «Επιθυμώ να έκδηλώσω εύκρινώς, έλεγεν, ότι όλν προτίθεμαι να έκζητήσω την άρχήν των νοητικών δυνάμεων, ουδέ την γένεσιν της ζωής. Η έπιστήμη ουδέ

(α) Φυσική ιστορία των μη σπονδυλωτών ζώων, υπό Λαμάρκ, Έκδοσις 1809.

σήμερον επιτρέπει να βεβαιώσωμεν ότι ζωικά όντα γεννώνται εν τη άνοργάνω ύλη. Το δέ πιστεύειν ότι ο Θεός έδημιούργησε το κατ' άρχάς άρχηγόνους τινάς μορφάς έχούσας εν έαυταίς την δύναμιν της δι' εξέλιξεως παραγωγής άλλων ζωικών ειδών καταδεικνύει την εθνογενεσίαν και το ύψος της ιδέας του πιστεύοντος. Ήγών δέ όλν δύναμαι να υψώσω την τρέψην αι εις την παρουσίαν σύγγραφορ άναπτύχθαισιν ιδέαι δύνανται να θεωρηθώσιν ως έντιτασόμενα εις το θρησκευτικόν αισθημα ολονόηποτε» (α). Καί μετά την δημοσίευσιν της σύγγραφής περί γενέσεως των ζωικών ειδών, ο Δαρβίνος έχαρακτήρισεν άλλως άπαράδεκτον και άκατάληπτον την δοξασίαν περί αυτομάτου της ζωής γενέσεως θεωρίαν και συνετέλεθη άνευ όρου και άνευ έπιφυλάξεως τινος μετά των αποδεχομένων την δημιουργίαν των πρώτων άρχηγόνων μορφών (β).

Έκτελέττωσθε βεβαίως, αναγνώσται, παρατηρούντες ότι τοιαύτης παρεμφαλλομένης έβύσθουσιν μεταξύ των θεωρημάτων του Δαρβίνου περί καταγωγής των ειδών και της δοξασίας περί αυτομάτου και μηχανικής γενέσεως της ζωής οι ταύτην προεβούοντες προτείνουσιν ως βίαιον και θεμελιον αυτής τάς περί εξέλιξεως άρχάς και υποθέσεις ουδόλλως άντιστρατευομένας προς τάς ιδέας και πεποιθήσεις περί Δημιουργίας. Καί ή έκπληξις ήτων θα μεταβληθή εις βλαθεϊαν λύπην ότε, ακολουθούντες ήμάς εις περιετήρω άνόστειξιν, θα καθίδητε τάς ουκάρως ύποπλανήσεις όσαι προέκυψαν εκ της γεννομένης συγχύσεως και εκ της συναντήσεως των περί εξέλιξεως θεωριών με τάς ύλιωτικάς και άθέους του μονισμού έκταγμένας.

IX

ΟΪΑΛΛΑΣ (WALLACE)

Σύγχρονος και φίλος του Δαρβίνου ο περιφανής ζωολόγος Ουάλλας έδημοσίευσε κατά το έτος 1855 πύνημα περί «φυσικής έπιλογής», εν ώ άνεπειθήσαντο αι περί καταγωγής και εξέλιξεως θεωρίαί επί των αυτόν βίσεων και άρχών, έφ' ών ερείδεται και το περί γενέσεως των ειδών σύγγραμμα του Δαρβίνου δημοσιευθέν περί το έτος 1857. Επί χρόνον τινά ήμφισβητείτο εις τίνα των δύο φίλων έδει ν' άποδοθη ή νέα περί έπιλογής δοξασία καιτοι δέ έθεωρούντο έμφριθέστερα τα έργα του

(α) Δαρβίνος. Έντας των ειδών. Έκδοσις 1844. Καί εις σελ. 663.

Περί των θρησκευτικών του Δαρβίνου πεποιθήσεων όσα Quatrefores «Κάρολος Δαρβίνος». Κεφ. Β' και Βιολόγος. Περί γενέσεως των ειδών. Σελ. 136 και 137.

(β) Όρα Αθήνασιν 25 Απριλ. 1863. Σελ. 554 και Βιολόγος άνε. Σελ. 155 και έν.

Ουάλλας, κατίσχυσε το όνομα του έτέρου, ούτως αι σύγγραφαί είνε προσιτώτεραι εις τους πολλούς χάρην της σαφηνείας του ύφους και της πληθύνος των έκτεθειμένων γεγονότων και παραδειγμάτων.

Και κατ' άρχάς μόν μη επέκτειναντος του Δαρβίνου την περί καταγωγής των ειδών θεωρίαν εις τον άνθρωπον, ύπήρξε πλήρης μεταξύ των δύο άγγλων φυσιοδίφων ήμοφωνία. Αλλά τον έν Γερμανία ύλιστών εφαρμοζόντων την προκειμένην θεωρίαν και επ' αυτής της γενέσεως του ανθρώπου, σπουδαία ήγήθη διαφωνία μεταξύ των δύο ιδρυτών του δαρβινισμού. Απεδοκίμαζον έμφότεροι την δοξασίαν της αυτομάτου γενέσεως του πρωτοπλάσματος και άπεδέχοντο την έξ υπερκοσμίου αιτιότητας εμφάνεισιν της ζωής, έφ' όσων οι μηχανικοί νόμοι του άνοργάνου κόσμου δέν λένονταν να δώσωσιν έξήγησιν τινε εις το νέον έπιφανές στοιχείον της ζωής διοικουμένης από νόμους άλλως διαφόρους και μη ύπάρχοντας προ αυτής. Αλλά διά τον αυτόν λόγον, έλεγεν ο Ουάλλας, πρέπει να παραδεχθώμεν ότι κατά την μετάβασιν από της ζωής της άσθητικότητος και του ενστικτού εις την ζωή της κρίσεως και της ήθικότητος, τα νέα στοιχεία και οι νέοι της έλευθερίας και καθήκοντος και έξχου νοητικής δυνάμεως νόμοι, ών ουδέν έχνος άνευρίσκονται εις τον κτηνώδη και ένστιγματικόν βίον εισήχθησαν διά νέας επιδράσεως της υπερφυσού άρχής και δυνάμεως. Ο δέ Δαρβίνος έφράσει ότι εν τη παντοδυναμίαι του Δημιουργού και εν τη καταπληκτικη δυνάμει, δι' ής περιεβλήθησαν αι πρώται ζωικά μορφαί δυνάμεθα να έξερίψωμεν εύλογοφανή έξήγησιν του άνομοπολογικού κόσμου.

Το έκ τριών γυνών και εθείσθητον της έπιδρασεως του ανθρώπου, ή τελειότης των ποδών και της χειρός των έργιωτέρων φυλίδων και ή κατασκευή του λάρυγγος, ουδόλλως διαφέροντος των φωνητικών όργάνων των έξημερωμένων φυλίδων, τα ήθικά συναισθήματα και ή διακρίσις των άφηρημένων ιδεών, του χρόνου, της εκτίσεως, του άπειρου, και του άνωίου, και πλείστα άλλα άνθρωπολογικά γεγονότα άναπτύσσον ο Ουάλλας κατεδείκνυε το άδύνατον της έξηγήσεως της άνθρωπίνης ύπαρξεως διά της φυσικής έπιλογής και εξέλιξεως άνευ της άμέσου έπενεργείας της υπερφυσού δημιουργικής δυνάμεως. (α)

Εξ άλλους πληροΰται ή καρδιά ότε, άνεργνώσκων τάς μικράς ταύτας μελέτας περί άνεπαρκείας των ιδίων αυτού θεωρημάτων προς έξήγησιν της εμφάνισεως του άνθρώπου επί της γής

(α) Wallace, Contributions to the theory of natural selection. Μετάφρασις εις την Γαλλικήν υπό Caudolle Σελ. 340 και έπιτολή έν τέλει.

άνευάμεσον έπενεργείας υπερκοσμίου δυνάμεως, αναλογίζομαι την ελαφρότητα των έν Ελλάδι γεννομένων δημοσιεύσεων, δι' όν πληροφορείται ή νεότης και ο λαός εν γενει ότι ή έπιστήμη άνακαλύψασα δήθεν τα μυστήρια της δημιουργίας ώρισε τους αυτομάτως ενεργούντας μηχανικούς νόμους, έξ ών έπήρσε διά της άσκόπου της ύλης κινήσεως ο όρατός και νοητός και ήθικός κόσμος! Το δέ άλλως μεταβάλλεται εις άπόγνωσιν άπένακτι της άναληγείας των λογίων και διδασκάλων του έθνους ένώπιον της διαδόσεως των ψευδεστέρων ήμα και ουκάρωτέρων θεωρημάτων έφ' όσων ή άνθρωπίνη διάνοια έπενόησεν ως προαγόντων την ήθικην και κοινωνικήν κρίσιν, εις ην ο λαός της Ελλάδος βυθίζεται διά της χαλαρώσεως πάσης πνευματικής πεποιθήσεως και παντός ένθέου φρονήματος.

X

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΒΑΡΤ

Ο περιφανής ζωολόγος Μιβάρτ έδημοσίευσε σύγγραφην περί γενέσεως των ειδών, δι' ής ανέλυσε διά μακρόν την δαρβινειον θεωρίαν. Την μεγάλην σπουδαιότητα του έργου τούτου άνωμολόγησεν ο Δαρβίνος εις την έκτην έκδοσιν του περί γενέσεως των ειδών συγγράμματός του. «Θαυμασία τέχνη και δύναμις, έλεγεν ο Δαρβίνος, διακρίνει το πόνημα του διαπρεπούς Μιβάρτ.» Ο δέ Βιολόγος εις το περί γενέσεως των ειδών πύνημά του άναφάρων την σύγγραφην του Μιβάρτ προσεπιλέγει «Οι έν Αγγλίαι ύλοδοξούντες μεγάλας έταράχθησαν. Επηγγέλλοντο ούτοι και διέδιδον διά των όπαδών των ότι ή δαρβινειος θεωρία έπιστημονικώς άποδεδειγμένη ένέχει εν έαυτη και την άπόδειξιν της ύλοδοξίας. Ο Μιβάρτ διεσκέδασε τάς άποπλανήσεις ταύτας. Απέδειξε περιφανώς ότι ο δαρβινισμός εις το σύνολον αυτού είνε θεωρία άνωπόστατος. Αί θεμελιώδεις αυτής περί εξέλιξεως άρχαι όρίζικώς τροποποιούμεναι έδύναντο να ύποσηφισθώσιν. Αλλά εις τα όρια ταύτα της πιθανότητος άναγόμεναι αι θεμελιώδεις αυτής υποθέσεις συμβιβάζονται μετά της πνευματικής φιλοσοφίας, μετά της φυσικής θεολογίας και μετά της Γραφής.» (α)

XI

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΦΕΡΡΙΕΡΟΣ

Έκ των πρώτων και των σπουδαιοτέρων μαθητών του Δαρβίνου ο Αίμιλιος Φερριέρος έπεχείρησε διά πολλών δημοσιεύσεων να διαδώση έν Γαλλίαι τάς άρχάς της σχολής των μεταμορφώσεων και της εξέλιξεως της ζωής. Αίτι των δημοσιεύσεων τούτων υπό τον τίτλον

(α) Μέρος Α'. Κεφ. Β'.

«ὁ Δαρβινισμός» περιέχει περιληπτικῶς ἐκθε-
σιν τῆς περὶ γενέσεως τῶν εἰδῶν συγγραφῆς
τοῦ Δαρβίνου καὶ τῶν γεγονότων καὶ ἐπιχει-
ρημάτων ἕνα ἠκριβώθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν
πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δαρβινείου θεωρίας. Ὁ
Φερριέρος δὲν ὑποκρίπται τὴν σπουδαιότητα
τῆς ἀνομιένης ἀντιρροήσεως ἐκ τοῦ νόμου τοῦ
ἀμεταβλήτου τῶν ζωικῶν εἰδῶν, ἀλλ' ὡς πᾶν-
τες οἱ πιστεύοντες εἰς θεωρίαν τιὰ ἀνεξα-
τήτως τῶν λόγων καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, ἐφ'
ὧν ἐρείδεται, ἐλπίζει ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θ'
ἀκριβωθῶσι νέα γεγονότα καταδεικνύοντα ὅτι
ὁ περὶ ἀμεταβλήτου τῶν εἰδῶν νόμος δὲν εἶνε
ἐπιβεβημένος καὶ ἀδυσώπητος. Ὁ πιστὸς οὗτος καὶ
ἐπιβεβημένος τοῦ μορισμοῦ καὶ ταύτας ἀπο-
κρούων ἐπάγει· «Ἀδικοῦσι τὴν θεωρίαν τοῦ
Δαρβίνου αἱ ὑπερβολαὶ τυφλῶν τιῶν αὐτῆς
ὀπαδῶν, ἰδίᾳ δὲ αἱ τοῦ γερμανοῦ Χέκελ. Αἱ
ἀπιστεῦτον θετικότητες ὁ Χέκελ ἐσχεδιάσατο τὴν
γένεσιν τοῦ ὄργανικοῦ βασιλείου καὶ τὴν κατα-
γωγὴν τῶν διαφόρων τύπων διὰ γενεαλογικῆς
κλίμακος. Διαβάνει τὴν ἀφρητικὴν ἐξ ἑνὸς ὄρ-
γανικοῦ κυττάρου γεννηθέντος αὐτομάτως (au-
tomatique né de lui même), ἐξ οὗ ἐκίρσασεν
τρεῖς κλάδους, ἐξ ἧν ὁ μὲν πρῶτος εἶνε τὸ ἀρ-
χέτιον τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, ὁ ἕτερος τοῦ
ζωικοῦ, ὁ δὲ τρίτος μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ
ἑτέρου, ὃν ὁ Χέκελ καλεῖ κλάδον τῶν πρωτί-
στων. Οἱ γερμανοὶ εἶνε ἀγαθήτοι, ὅταν ἐπιθυ-
σιῶσι διὰ θεωρίαν τιὰ, διὰ δὲ τῆς φαντασίας
αἰωροῦμενοι πέρα τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἐκτί-
σεως ἐγκαταλείπουν τὴν πραγματικότητα καί,
ὡς ὁ καθ' ἡμέραν Χέκελ, παρίστανται εἰς τὴν
γένεσιν τοῦ κόσμου! Παρατηροῦσατε. Ὁ Χέ-
κελ παρενόηκετο κατὰ τὸν χρόνον τῆς
δημιουργίας καὶ εἶδε τὸν δημιουργὸν ὑπὸ
τ' ὄνομα αὐτογέννητος νὰ γενήσῃ τρεῖς ἀρχέ-
τυπα, ἐξ ἧν κατ' εὐθείαν γραμμὴν κατέρχονται
τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ πρωτόιστα ἀνή-
κοντα εἰς οὐδέτερον τῶν βασιλείων. Καὶ
ἰδοὺ τίνα τρέψῃ ἢ φαντασίᾳ ἐπινοῶν μίαν ἐπι-
στημονικὴν ταξινόμησιν! Μὴ δέ τις νομίσῃ
ὅτι τὰ φαντασιώδη ταῦτα ἐπινοήματα ἀγγέλ-
λονται μετὰ μετριοτήτος καὶ ὡς τεχνητὸν κα-
τασκευάσασιν πρὸς διαγραφὴν φυσικῶν γεγονό-
των. Ὁχι. Πρόκειται περὶ γενεαλογίας ἐχούσης
τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶνε σύμφωνος «πρὸς τὰ πρῶτα
ματὰ καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν ἀλήθειαν.» (α)

XII

Ἀρκι ταῦτα. Τῆς ἀναλύσεως καὶ ἀνασκευῆς
τῶν θεωρημάτων ἕνα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀ-
πιστραπεύονται πρὸς τὸ δόγμα τῆς γενέσεως
τοῦ ἀνθρώπου δι' ὑπερκοσμίου δημιουργίας.

(α) Emile Ferrière. Le Darwinisme Méros Δ',
Κεφ. Ε'.

θὰ ἐπιληφθῶμεν εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς συγ-
γραφῆς ταύτης. Διαφρονῶντες ἐνταῦθα τὰ ἐ-
ξωτερικὰ τοῦ μορισμοῦ γνωρίζοντα ἠκριβώσα-
μεν, ὅτι οἱ τὴν θεωρίαν τῆς αὐτογενέσεως τῆς
ζωῆς διδάσκοντες ἀμελειοῦσιν αὐτὴν ἐπὶ τῆς
δαρβινείου δοξασίας μὴ ἐχούσης ἀφ' ἑνὸς ἐπι-
στημονικῶν κύρος, ἐναντίας δ' ἄλλως τε οὕσης
πρὸς τὰς ἐπαγγελίας τῆς σχολῆς τῶν Χέκελ
καὶ Βύχνερ διδασκόντων τὴν αὐτογένεσιν τῆς
ζωῆς καὶ τὴν καταγωγὴν τῶν ζωικῶν ὄντων
διὰ τῆς λειτουργίας τῶν μηχανικῶν τῆς φύ-
σεως ὀργανισμῶν. Ὁ Χέκελ ἐκάλεσε τὴν δαρβί-
νειαν ὑπόθεσιν «σήμερον τῶν φυσικῶν ἐπι-
στημῶν,» τὸ δὲ σήμερον τοῦτο καταδικάζει
τὴν ἢ ἐπ' αὐτοῦ διδασκόμενον μορισμὸν καὶ ἀπο-
δέχεται ὑπερκόσμιον τῆς ζωῆς δημιουργίαν.
Ἢδὴ προσηλαίωμεν εἰς τὴν ἀκρίβειαν δευτέρου
ἐξωτερικοῦ γνωρίζματος τῶν μοριστικῶν θεω-
ρημάτων.

XIII

Τὸ δεῦτερον ἐξωτερικὸν τοῦ μορισμοῦ γνώ-
ρισμα, ἐφ' οὗ προτίθημα νὰ ἐπιτύχω τὴν προ-
σοχὴν τῶν ἀνομιέων, πρὶν ἐπιχειρήσω τὴν
ἀνάλυσιν καὶ ἀνασκευὴν αὐτοῦ, εἶνε ἡ ἀπό-
κρουσις τῆς θεωρίας ταύτης ἀπὸ τῶν πρε-
σβυτέρων ἀρχῆς παρρησιαστικῆς πρὸς αὐτὴν καὶ
ἡ περὶ αὐτῆς μεταρρυθμιστικῆς καὶ ἀποκηρύξεως τῶν
σπουδαιότερων αὐτῆς ὀπαδῶν.

Καὶ τὰ μὲν τῆς ἀρχαιότητος μελετῶντες
παρρησιάζονται ὅτι ὁ Ἀναξαγόρας, ἀνήκων εἰς
τὴν σχολὴν τῶν ἰσομιστικῶν, ἐπρόσβησε μὲν ὅτι
πᾶσα γένεσις συνίσταται ἐν τῇ ἀσμίξει καὶ
πᾶσα φθορὰ ἐν τῇ διασείσει ὑποκόντων ἀτό-
μων, ἀλλὰ τὴν σκέψιν αὐτῆν, δι' ἧς γίνε-
ται ἡ ἀσμίξις καὶ διασείξις, ἐξ ἧς πηγάζου-
σιν οἱ ὄργανισμοὶ καὶ τὰ ἔμβια ὄντα, ἀπέδι-
δεν εἰς δημιουργίαν. Ὅμοιος, αὐτίμως ἢ γνῶσις
καὶ δύναμις ὅπου πάντα ἐκκεκρίετα, νοῦν-
τος ἡμεῖς καὶ παντοδυναμίου, τοῦ Νοῦ. Ὁ δὲ
Ἀριστοτέλης καίτοι ὑποδέχεται τὴν βλῆ μεζῶνα
σημασίαν τῆς ἀποδιδομένης ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ
του. εἰς δὲ τὴν κίνησιν καὶ μεταβολὴν
τῶν μορίων αὐτῆς καὶ εἰς φυσικὰ ἐν γένει αἰ-
τια ἀνάγει τὰ κοσμικὰ φαινόμενα, ὑπέθετο
ἀκαταπόνητος τῆς ἀπομιμητικῆς φιλοσοφίας πο-
λέμιος. Λοξάζων ὅτι κίνησις τῶν μορίων τῆς
βλῆς ἄνευ κινήσεως αἰτίου δὲν δύναται νὰ
ὑπέσχη, σκόπιμος δὲ τῶν μορίων μεταβολὴ καὶ
κίνησις πρὸς εἰδοποιήσιν τῆς βλῆς καὶ πρὸς
ὀρισμὸν καὶ διαγγραμμικὸν τέλος δὲν δύ-
ναται νὰ νοηθῇ ἄνευ νοητῆς ἐνεργείας, ἐκπεδεί-
κνυε τὴν ὑπόθεσιν ἄλλοι, παντοδυναμίου καὶ
νοητοῦ. Ὅμοιος δὲ αὐτῆς τῆς μελέτης τῶν ἀμε-
ταβλήτων καὶ μηχανικῶν νόμων τῆς ἀναστρο-
φῆς εἰς τὰς ἀποδιεξις περὶ τῆς φύσεως τῶν

ζωικῶν ὄντων καὶ διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν
μηχανικῶν καὶ ζωικῶν δυνάμεων πρὸς τὰς δυ-
νάμεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου καταδεί-
κνυε τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἀνολέθρου καὶ ἀ-
φθάρτου ποιητικοῦ νοῦ ἀνομιέωντος τὸν ἄν-
θρωπον ὑπερφύω τῶν λοιπῶν ἐμβίων πλα-
σματίων.

Ἐν δὲ τῷ καθ' ἡμῶς χρόνῳ αἱ μεταρρυθμισ-
τικαὶ φρονιμοὶ φυσιοδίφων προσβυόντων τὰς θε-
ωρίας τοῦ μορισμοῦ ἀποτελοῦσι σπουδαίαν
ἐργύνησιν περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν συμπερα-
σμάτων, εἰς ἃ περὶ αὐτῆς κατέληξα μετὰ μα-
κροχρόνιον καὶ ἐπιστασιμένην μελέτην.

XIV

Ο ΦΛΟΥΡΑΝΣ

Ὁ γνωστὸς εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον
Φλουράνς διὰ τὰ σπουδαία αὐτοῦ βιολογικὰ
πειράματα ὑποβάλλων ἐνώπιον τῆς Ἀκαδημίας
τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐκθεσὶν ἀφορώσαν εἰς
τὰς θεωρίας τοῦ μορισμοῦ ἐξεδήλωσε δισταγμοὺς
περὶ τῆς δοξασίας τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς
γενέσεως. Ἐκλεχθεὶς πρῶτος τῆς ἑπιτροπῆς
συσταθείσης πρὸς ἐξέλεξιν τῶν πειραμάτων
τοῦ Πουὼλ καὶ Παστέρ, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἀκα-
δημίαν τὴν περὶ αὐτῶν ἐκθέσιν του, δι' ἧς ἐμη-
δύμει τοὺς προηγουμένους ἐκδηλοθέντας δι-
σταγμοὺς. «Ἀπερηνύμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος
τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐγγραφεν ὁ Φλουράνς, μετὰ τινος δισταγμοῦ,
διότι δὲν εἶχα εἰσαεὶ διαμνησθῆσαι ὀριστικῶς
ἐπὶ αὐτοῦ γνώμην. Ἀλλ' ἤδη ἡ κεκοιμηθεὶς μου
εἶνε πλήρης καὶ ἀποφασίζομαι μετὰ θετικότη-
τος. Ἐν γενόμενα πειράματα λύουσιν ὀριστι-
κῶς τὸ ζήτημα. Αὐτόματος γένεσις τῆς ζωῆς
δὲν ὑπάρχει, ἐπὶ τούτου δὲ δὲν ἐπιτρέπεται
ἀμφιβολία, ὁ δ' ἐρεθισμὸς δισταγμοῦς ἀποδει-
κνύει ὅτι δὲν νοεῖ τοῦς ὄρους τοῦ ζητήματος.»

XV

ΕΜΜΑΣ ΧΟΥΞΛΕΗ

Ὁ Χούξλεη, πρῶτος μεταξὺ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ
ζωολόγων κατὰ τὸν Χέκελ (α), ἐπρόσβησε τὰς
δοξασίας τοῦ μορισμοῦ, ἐθέλωσε δὲ τὴν αὐτό-
ματον τῆς ζωῆς ἐμφάνισιν ὡς ἀνεγκαίαν συν-
έπειαν τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει δύναμις
ἐκτὸς τῆς βλῆς. Ἀλλὰ μετὰ τὰ γενόμενα πει-
ράματα ἐν Γαλλίᾳ, εἰς ἃ παρενόηθη, καὶ μετὰ
νέας ἐρεῖνας καὶ μελέτας ἀπειρήθη τὴν θεω-
ρίαν τῆς μοριστικῆς σχολῆς τῆς Γερμανίας δι'
ἠθέρου δημοσιευθέντος κατὰ τὸ 1862 εἰς τὸ
ἐν Λονδίνῳ δημοσιευόμενον περιοδικὸν «Δε-
καπενομήμερος Ἐπιθεωρήσεως».

Οἱ ἰλαδοφρονεῖς ἐθοροβήθησαν ἐπὶ τῇ με-
ταρρυθμίσει τοῦ κλεινοῦ φυσιολόγου, ὁ δὲ Βύ-
χνερ δὲν ἀπέκρυψε τὴν σπουδαιότητα τῆς γε-

(α) Ἀποφωσμηγίσις. Μάθημα Ε'.

νομένης δημοσιεύσεως, μὴ δυνάμενος δὲ ν'
ἀνασκευάσῃ αὐτὴν παρετήρησεν ἀφ' ἑνὸς ὅτι
ὁ Χούξλεη εἶδε νὰ περιμείνῃ τὰς προόδους
τοῦ μέλλοντος πρὶν ἀποκηρύξῃ ἀρχὰς ὑπ' αὐ-
τοῦ πρεσβευομένης καὶ διαδοθείσας, ἠραγνά-
σθη δὲ ν' ἀνομιολογήσῃ ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ μο-
ρισμοῦ δὲν κροῦνται σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπι-
στήμης, ἀλλὰ εἶνε ἐπιβεβημένοι ὅτι θὰ κροῦ-
θῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι. «Τὸ δημοσιευθὲν ἄρ-
θρον τοῦ Χούξλεη, λέγει ὁ Βύχνερ, μεγάλην
ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴ δὲ
περιέχον αὐτὸ τεῦχος τῆς «Δεκαπενομήμερος
Ἐπιθεωρήσεως» πολλὰκις ἀνετυπώθη. Ὁ ἄγ-
γλος φυσιολόγος ἀποκηρύσσει ἤδη τὰς ἀρχὰς
τῆς ἰλαδοφίας, ἀλλ' εἶδε νὰ σκεφθῇ ὅτι ἡ ἐπι-
στήμη δὲν προάγειται μόνον διὰ τῆς πείρας
καὶ τῆς παρατηρήσεως, ἀλλὰ δι' ὑποθέσεων καὶ
εἰμασιῶν. Τὸ ἄγνωστον πρέπει νὰ μαντεύσω-
μεν, πᾶν ὅ,τι δὲν δυνάμεθα ν' ἀνιχνεύσω-
μεν, ὡς πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀνακαλύψωμεν ἐν
τῷ μέλλοντι.» (α).

Ἄ Κύριοι! Μαντεύσατε, πιστεύσατε, ἐργά-
σθητε πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἀγνώστου, ἐπι-
στατε εἰς τὸ μέλλον, ἀλλὰ μὴ λέγετε εἰς τοὺς
λαοὺς ὅτι γνωρίζετε τοὺς μηχανικοὺς νόμους
τῆς γενέσεως τῆς ζωῆς, μὴ διδάσκατε τὰς ὑπα-
θέσεις καὶ τὰς εἰμασίας ὡς ἐπιστημονικὰς ἀλη-
θείας, μὴ ἀποτολμᾶτε νὰ δημοσιεύητε ὅτι οἱ
ἀμαθεῖς μόνον καὶ οἱ ὑπὸ θρησκευτικοῦ φα-
νατισμοῦ ἐλαινόμενοι ἀποκηρύσσουσιν τὰς περὶ
αὐτομάτου γενέσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρώ-
που ἐπαγγελίας καὶ φαντασιοπληξίας ὑμῶν.
Ἰδοὺ ὁ καθ' ἡμῶν κράτιστος εὖν ἐν Ἀγγλίᾳ
φυσιολόγος ἀνομιολόγος τὴν πλάνην, εἰς ἣν
περιέπεσε, καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς, ἀντιτάσσοντες εἰς
τὴν μετάνοσιν τοιοῦτου ἀνδρὸς τὸ ἄγνωστον
καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἐλπίδος τῆς ἐν τῷ μέλ-
λοντι ἀνακαλύψεως ἀληθείας, εἰς ἣν ὅμως προσ-
καλεῖτε τὴν ἀνθρωπότητα νὰ πιστεύῃ καὶ πρὸ
τῆς προσδοκώμενης ἀνακαλύψεως.

Καὶ ὑπέθετο ἄρα γε μόνος ὁ Χούξλεη ὁ
μεταρρυθνὸς καὶ ἀποκηρύξας τὰς δοξασίας τοῦ
μορισμοῦ, ὡς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπρόσβησεν;

Ο ΜΑΝΤΕΓΑΤΣΑΣ

Ἑλλήν ἰατρὸς δημοσιεύσας διὰ τινος τῶν
ἡμερολογίων τῶν Ἀθηνῶν διατριβὴν περὶ αὐ-
τογενέσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανή-
του, βεβαίως δὲ ὅτι αἱ περὶ μορισμοῦ θεωρίαι
τοῦ Χέκελ εἶνε ἤδη παραδεδομέναι ὑπὸ τῶν
διδασκῶν φυσιοδίφων ὡς ἐπιστημονικὰ ἀλή-
θειας, ἐπεκαλεῖτο πρὸς τεμηρώσιν τῶν λόγων
του τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰταλοῦ Μαντεγάτσα
ὃν δικαίως ἐχαρακτήριζε «φυσιολόγον διὰ-
σημον.»

(α) Βύχνερ. Ὁ ἄνθρωπος. Μέρος Β', εἰς σημειώ-
σεις. Μετάφρασις Ἰταλικῆ. Τόμος 2ος Σελ. 137. 138.

Πρὸ πολλοῦ ἐγνώριξα ὅτι ὁ ἰταλὸς καθηγητὴς ἀπεκήρυξε τὴν ὑπ' αὐτοῦ προεβουλεμένην δοξασίαν περὶ τῆς αὐτομάτου γενέσεως, μὴ ἐνθυμούμενος δὲ τὸ χωρίον τοῦ συγγράμματος, εἰς ᾧ ἀνέγνων τὰ περὶ τῆς ἀποκηρύξεως ταύτης, ἔγραψα πρὸς τὸν πολυμαθὴ ἱατρὸν καὶ φυσιολόγον Μυντεγιάνου καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν νὰ μὲ γνωρίσῃ, εἰάν διατελῇ ἐτι φρονῶν τὰ τοῦ μωρισμοῦ περὶ αὐτογενέσεως τῆς ζωῆς. Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις.

Ἐν Φλωρεντίᾳ 1 Ἀπριλίου 1886.

Ἄ γ α π η τ ῆ μοι Κ ῆ ρ ι ε.

Αἱ περὶ τῆς θεωρίας τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς μελέται μου θύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς προ-ιστορικά. Αἱ μελέται αὗται ἐγένοντο πρὸ τριᾶκοντα ἐτεσῶν ἔτι. Ἐκτοτε ἡ ἐπιστήμη ἀποκτησάσα σπουδαιότατα μέσα παρετηρήσεως, ὡν προηγουμένως ἐστερεῖτο, κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ὅλως ἐναντία τῶν ἑμῶν.

ΜΑΝΤΕ: ΑΤΣΑΣ

Δημοσιευθείσης διατριβῆς πρὸς ἀνασκευὴν τῆς διδασκομένης περὶ αὐτογενέσεως τῆς ζωῆς θεωρίας, μετ' αὐτῆς δὲ καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἰταλοῦ φυσιολόγου, ὁ ἑλληὴ ἱατρός δὲν ἤξιον ἀπαντήσεως εἰς τὰ δημοσιευθέντα, μετὰ ἔν έτος δὲ ἐξήγησεν ἐν τῷ αὐτῷ ἡμερολογίῳ τοὺς λόγους τῆς σιωπῆς του. (α) Οὐδεμία, φλεγει, ἔχει σπουδαιότητα ἢ μεταγνώσις τοῦ διασῆμου φυσιολόγου, αἱ δὲ περὶ δημιουργίας τῆς ζωῆς δοξασίαι, ὅσαι ἴσως ἰδεῶν παλαιῶ φανατισμοῦ, εἶνε ἀνάξια συζητήσεως μετ' ἀνθρώπων μὴ ἐντριβῶν περὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐπιστήμην.

Καὶ τί; Οὐδεμία ἔχει σπουδαιότητα ἢ ἀποκνήψεις θεωρίας προεβουλεμένης ἄλλοτε ὑπὸ διασῆμου φυσιολόγου, ἣδη δὲ ἀναμολογούτος ὅτι νεώτερα ἐπιστημονικὰ πειράματα καὶ ἐξηγήσεις κατέδειξαν τὸ πεπλανημένον τῶν δοξασίῶν καὶ πεποιθήσεών του;

Καὶ τί; Ῥάκος φανατισμοῦ ὑμεῖς οἱ τῆς Ἑλλάδος φυσιογνώσται ἀποκαλεῖτε τὰς βεβαιώσεις τοῦ Βίρχωβ λέγοντες, «οὐχὶ θεολογούτες ἀνεσκεύασαν τὴν περὶ αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως θεωρίαν, ἀλλὰ φυσιολόγοι καὶ φυσιοδίφαι ἀνέτρεψαν αὐτήν;» (β)

Καὶ τί; Ῥάκος εἶνε φανατισμοῦ αἱ βεβαιώσεις τοῦ Τύνδαλ λέγοντος, ὅτι «οὐδὲν ὑπάρχει ἔχνος ἀποδείξεως τῆς αὐτομάτου τῆς ζωῆς γενέσεως καὶ ὅτι αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι εἶνε ὅλως ἀνεπαρεκτεῖς νὰ ἐξηγήσωσι τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ νοητοῦ κόσμου;» (γ)

Καὶ τί; Ῥάκος εἶνε φανατισμοῦ ἐκ ὑπὸ τοῦ Ῥοσκὴ καὶ αὐτῶν τῶν Χουβὴλε καὶ Φλουριάν

(α) Ἄτ. ἡμερολόγιον 1887. Σελ. 427.
(β) Ομιλίαι Βίρχωβ ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου τῶν φυσιοδιδάκτων ἐν Μονάχῳ τοῦ έτους 1878.
(γ) Ἐπιστ. φυσικὰ μελέται ὑπὸ Τύνδαλλ

καὶ πάντων τῶν περιφανῶν φυσιολόγων διδασκόμενα περὶ τῆς πλάνης τῶν θεωρημάτων τοῦ Χέκελ ἀποκηρυχθέντων ἣδη ἀπὸ πάντας τοὺς ἐμβριθεῖς ἐπιστήμονας, διδύσκομένῳ δ' ἐν Ἑλλάδι ὡς ἀληθειῶν ὀφιστικῶν καὶ ἀναμφισβήτητων;

Ἄν κατερχόμεθα, λέγετε, εἰς συζήτησιν μετ' ἀντιπάλων ἁδῶν τῆς φυσιολογικῆς ἐπιστήμης.

Ἐπιλόγιος ῥητορικὸς σχήματος! Ἀποσιώπησις ἀδέξια!

Ἀποτείνεσθε δι' ἡμερολογίων καὶ περιοδικῶν εἰς τοὺς ὄχλους πρὸς διδάσασιν τῶν θεωρημάτων τοῦ μωρισμοῦ, καὶ ἀποποιεῖσθε τὴν συζήτησιν μεθ' ἑνὸς τῶν ἀναγνωστικῶν σας θεωρούντες αὐτὴν ἀνάξιον τῆς ἐπιστημονικῆς σας ἰκανότητος;

Ἀλλὰ πότε καὶ κατὰ τίνα ἐποχὴν καὶ κατὰ τίνα περίστασιν ἀντετάξαμεν τὴν ἡμετέραν ἀμαθίαν εἰς τὴν σοφίαν ὑμῶν τῶν ἱατρῶν καὶ φυσιογνωστῶν τῆς Ἑλλάδος;

Πότε καὶ ἐν τίμῃ περιπτώσει ἐγράψαμεν ἢ ἐδημοσιεύσαμεν γνώμην ἢ ἐπροκηλεύσαμεν συζήτησιν ἢ ἴδιον ἐξηγήσαμεν κοίτιν ἐπὶ νοσολογικῶν ἢ γενεολογικῶν ἢ φυσιογνωστικῶν ὑποκειμένων;

Ἄλλ' ὅτε τινὲς ἐξ ὑμῶν ἐπεχείρησαν τὴν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διάδοσιν θεωρημάτων, καθ' ἃ ἢ ἢ μὲν ζωὴ ἐξεπορεύθη ἀπὸ τῆν νεκρῶν ἔλθῃ, ἢ δὲ ἐλευθερία ἀπὸ τῶν μηχανισμῶν τῆς σαρκός, ὁ δὲ ἄσθρατος ἀπὸ τῶ κτήρους, ὅτε μᾶς ἐδίδαξαν δημιουργίαν ἔνευ δημιουργοῦ, πίστιν ἔνευ θεότητος καὶ κοινωτικῶν ἔνευ ἰδεῶν τινὲς ἐρείσματος, ὅτε εἶδομεν διαδιδόμενος διὰ μεταφυσικῶν τὰς ἀσεβεῖς τοῦ Βύχου καὶ Μολαῖου ἐπαγγελίας, καθ' ἃς τοῦ ἀνθρώπου ὑπερουμένῳ ἐλευθερίας βωβήσεως καὶ ὅπως ἡγεθῆναι τῶν πράξεων του ἄρσει καὶ κακία εἶνε λέξεις μὴ ἔχουσαι πραγματικὴν τιμὴν ὑπόστασιν, — ὅτε εἶδομεν ὅτι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι δημοτικῶν ἰδρυμάτων διδάσκοντες εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν ὅτι οὐδὲν πρὸ τῆς ζωῆς καὶ οὐδὲν μετὰ θάνατον ὑπάρχει, χλευάζουσι μὲν τὰς περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Φωτακλήτου, μνησχηρίζουσι δὲ καὶ αὐτὰς τὰς ἀρχαῖς καὶ πεποιθήσεις τῶν διαφρονιστῶν τοῦ Φλαμουριάνου, τοῦ Φερριέ, τοῦ Αἰελλίνου περὶ πρώτης τῆς ζωῆς δημιουργίας, — ὅτε ἐν μέσῳ τῆς ἐπιτάσεως τῆς ἐγκληματικότητος, εἰς ἣν κατεποντίζε-ται ὁ κοινωτικὸς βίος τῆς ἀνιστήρου ἡμῶν πατρίδος, εἶδομεν κατακλυζομένην τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς βλασφημίας τοῦ ὄχλου καὶ ἀπὸ τὰ πηρογράμματα τοῦ Ῥασκὴν βεβαιούτους ὅτι, «τὰ κινουρήματα εἶνε φαινόμενα αἰτίων ἀκαθάρτων καὶ ἀναποδοκίμων. Ἡμεῖς (οἱ ὅλοδοξοῦντες) ἢ ἀνατρέφωμεν τὴν πίστιν εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ πρὸς πᾶν ἰδεῶδες φρόνημα,

διότι εὐθύνης καὶ ὑπαιτιότητος οὐδεμίαν ἔχουσιν ὑπόστασιν μὴ ἐξαρτομένων τῶν ἀγαθῶν ἢ τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, — τότε καθηκον ὕψιστον ἐπιτελοῦντες ἐξεζητήσαμεν τὰς ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου γνώμας καὶ πεποιθήσεις τῶν μεγάλων ἐρμημένων τῆς ἐπιστήμης, ἀπὸ δὲ τῶν δημοσιευθέντων ἔργων, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν περισυλλέγοντες τὰς κρίσεις καὶ ἐπαγγελίας τῶν ἀνακαλυπτῶν τῶν νόμων τῆς φύσεως, μεταδίδομεν εἰς τὴν ἀποκλινωμένην νεότητι τὰς ὑποθέσεις καὶ δοξασίας τῶν φαινοῶν τῆς ἐπιστήμης ἀστέρον. Οἱ τιμῶντες διὰ τῆς προσοχῆς τῶν τῶ ἡμέτερον ἔργον γινώσκουσιν ἣδη, ὅτι εἰς τὰς βεβαιώσεις καὶ ἀρήσεις τῶν διαδιδόμενων τὰς θεωρίας τῆς ὑλοφροσύνης καὶ τοῦ μωρισμοῦ ἀντετάξαμεν τὰς ἐπαγγελίας τῶν Ἄμπερ καὶ Σερβέλ, τῶν Ἐρσελ καὶ τῶν Χουμβολδ, τῶν Βερνάρδου καὶ Ῥαυμόνδου. Ἀπέμνηται τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀθρητίας τοιούτων ἐπιστημῶν, πρὸς οὐδὲν λογιζόμενοι τὰς ἐγειρομένας καθ' ἡμῶν ἐπιθέσεις καὶ ἀμφισβητούμενοι πρὸς τὰς συμβουλάς τοῦ ἐπιφανεστάτου τῶν ἰταλῶν φυσιολόγων, θέλωμεν βεβαιῶσαι ἀπαρεγκλίτως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀντικειμενικῆς μελέτης πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀποτροπαίων θεωρημάτων φωτιζόμενοι καὶ ὀδηρούμενοι ἀπὸ τοὺς περιφανεῖς φυσιοδίφας καὶ ἐπιστήμονας. «Ἄφρατε τὸν Χέκελ νὰ σκόπητῃ τοὺς ἀποδεχομένους τὴν ὑπαρξὴν δημιουργοῦ ἀνεξαρτήτου τῆς ὕλης. Ἡμεῖς εὐχαρίστως ἀποδεχόμεθα τοιαῦτα σκόμματα καὶ κήρυξαις, ἰσάμενοι παρὰ τὸν Γαλιλαῖον καὶ Αἰβιντίον, παρὰ τὸν Βόλτα καὶ Σπαλαντζάτη, παρὰ τὸν Βερνάρδου καὶ Βίρχωβ.» (α)

Ο Μ Ι Λ Ι Α
Π' ΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ
ΓΗΡΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΚΗΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
κατὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν τῆς συντεχνίας τῶν ἀρτοποιῶν.

Τὴν μνήμην τοῦ μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος πανηγυρίζει σήμερον ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. Καὶ δικαίως διότι ὁ σήμερον πανηγυριζόμενος ὑπῆρξε πιστὸς καὶ γνώσιος μαθητὴς τοῦ Θεοφάνους, ἔζησε βίον ἀληθῶς χριστιανικὸν καὶ ἅγιον. Ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν ἱατρικὴν μετῆλθεν ἀφιλοκερδῶς τὴν φιλόανθρωπον αὐτοῦ

(α) Λόγος Φιλίππου Λουάνα καθηγητοῦ τοῦ ἐν Παναθῆναις Πανεπιστημίου. Ὅρα τοῦ ἴδιου. «Ἡ φυσιο-λογία ἐφαρμοζομένη εἰς τὴν ἱατρικὴν.» Τόμος Δ'. Σελ. 434 καὶ ἑσῶμ.

τέχνην, ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ αὐταπαρνήσει ἐργαζόμενος οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς σωματικῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ὑγείας τῶν πασχόντων διὰ καὶ ἀπὸ Παντολέοντος, ὡς ἐκαλεῖτο πρότερον, Παντελεήμων μετωνομάσθη. Ἐν τέλει δὲ καὶ τὸν μαρτυρικὸν ὑπέμεινε θάνατον ὑπὲρ τῆς πίστεως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δ' αἰῶνος, ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐδιώκετο εἰσέτι ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν, ἐφαρμοσάς τοὺς λόγους τοῦ Σωτήρος: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἰλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἄρατα τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι.»

Ἀλλὰ καὶ ἕτερα τελεῖται σήμερον πανήγυρις ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ναῷ. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν συντεχνίαν τῶν ἀρτοποιῶν συνήλθον ἐνταῦθα, ἵνα ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ προστάτου αὐτῶν τελέσωσι τὴν ἐπέτειον αὐτῶν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν. Ἐγὼ δὲ, καίτοι μόλις ἀπὸ τῆς χθὲς παρεκλήθη ὑπὸ τῆς πανηγυριζούσης συντεχνίας, δὲν ἀπηξίωσα νὰ εἶπω ὀλίγας λέξεις ἐπὶ τῇ ἑορταίᾳ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ, ἀποβλέπων εἰς τὸν ἱερὸν καὶ κοινωφελέστατον σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἡ συντεχνία αὕτη ἐπιδιώκει.

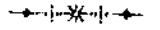
Ναί, εὐσεβεῖς πανηγυρισταί, σκοπὸν ἱερὸν καὶ κοινωφελέστατον ἐπιδιώκει ἡ συντεχνία ὑμῶν διότι ζητεῖ πρὸ πάντων ν' ἀναπτύξῃ μετὰ τῶν ἡμῶν τὴν ἐξοχωτέραν τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, τὴν ἐνεργὴν καὶ ζῶσαν ἀγάπην. Ἡ ἀλληλοβοηθία τῶν μελῶν, ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀνικάνων, ἡ προσοστία τῶν ὀρφανῶν, ἡ ἀδελφικὴ καθόλου σύμπνοια καὶ ἀγάπη τῶν μελῶν, ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἕνα τῶν πρωτίστων σκοπῶν τοῦ σωματείου ὑμῶν. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο τῷ ὄντι σκοπὸς ἱερὸς καὶ ἅγιος; Καὶ δὲν ἀποβαίνει οὕτω τὸ σωματεῖον ὑμῶν συνεχὲς καὶ ἀδιάκοπον κήρυγμα τοῦ Ἐδ-αγγελίου πρὸς τὰ μέλη αὐτοῦ; Ἄλλῃ τὰ βάρη βαστάξετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ: ταῦτα τὰ θεῖα ρήματα λαμβάνετε καθ' ἐκάστην ἀφορμὴν νὰ ἐφαρμόξετε μεταξὺ ὑμῶν ὑμεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὴν σήμερον πανηγυριζούσαν συντεχνίαν. «Πάντα ὅσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.» Τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑψηλοὺς τούτους λόγους τοῦ Σωτήρος προτρέπει ἡμᾶς τὸ σωματεῖον ὑμῶν νὰ ἐνθυμῆσθε ἀνὰ πάσαν στιγμὴν καὶ νὰ πραγματοποιήτε. «Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν» εἰς ποιανύτην ἀληθῆ καὶ ζῶσαν εὐσεβείαν συνειθί-ζει ἡμᾶς τὸ σωματεῖον ὑμῶν, ὅταν ἐπιβάλλῃ εἰς ἡμᾶς τὸ εὐγενὲς καθήκον νὰ περιθάλητε τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς χήρας τῶν ἀποθνησκόντων ὁμοτέχνων ὑμῶν ὡς τὸν ἱερὸν καὶ ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ὀφειλιμώτατος καὶ εὐσεβητικώτατος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ σωματείου ὑμῶν. Ἐν τῷ ἄρῳνι τοῦ

βίον, βστίς, εἶπερ ποτέ, κατέστη σήμερον δυσχερότατος, ἐν ταῖς πολλαῖς καὶ ποικίλαις ἀνάγκαις, ὑπὸ τῶν ὁποίων περισσύτερον ἢ ἄλλοτέ ποτε περιστοιχίζεται σήμερον ὁ ἄνθρωπος, ἐν τῇ ἰδιοτελείᾳ καὶ τῷ ἑλισμῷ, βστίς νῦν μάλιστα κινδυνεύει νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν πᾶν ἔχρος χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φιλιανθρωπίας καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ ἐντελῶς τὸν κάσχοντα εἰς τὴν τύχην αὐτοῦ, πόσον εἶναι ἀραῖον, πόσον εἶναι παρήγορον νὰ ἔχη τις τὴν πεποιθήσιν ὅτι δὲν εἶναι ἐγκαταλειμμένος εἰς τὴν τύχην αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ὑπάρχει σωματεῖον, τὸ ὄπισθεν καὶ δύναται καὶ θέλει, τί λέγω; ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθῇ καὶ αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ὅταν ἀπρόοπτοι ζημίαι δὲν ἐπιτρέπωσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἢ ὅταν ἀσθένεια ἢ γῆρας καταστήσωσιν αὐτὸν ἀνίκανον νὰ ἐργάζηται, ἢ ὅταν διὰ τοῦ θανάτου ἐγκαταλίπῃ ἀφανῆ τὰ τέκνα αὐτοῦ! Τίς ἐξ ἡμῶν ἀποβλέπων εἰς ταῦτα δὲν θά εἶνε ψυχῇ καὶ σώματι ἀφωσιωμένος εἰς τοιοῦτον εὐεργετικώτατον σωματεῖον, ἀφίρων κατὰ μέρος καὶ τὰς ἀλεθρίας ἀντιζηλίας τῶν ὁμοτέχων, τὰς διαίρεσεις καὶ λογομαχίας, τὰς μικροφιλολογίας καὶ μικροφιλοδοξίας, ἐνεκα τῶν ὁποίων πολλὰκις καταστρέφομεν τὸ ἴδιον ἡμῶν συμφέρον, τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐτυχίαν; Ἀλλὰ καὶ ἄλλον ἐπιδιώκει τερὸν σκοπὸν ἢ συντεχνία ἡμῶν ἐπιδιώκει τὴν ἠθικὴν ἀφέλειαν τῶν μελῶν αὐτῆς, τὴν πρόληψιν πάσης καταχρήσεως, τὴν εὐσυνειδήτου καὶ δικαίαν ἐξέσκησιν τοῦ ἔργου ἡμῶν. Δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν εἶνε ἐν τῶν σημαντικωτέρων ἔργων ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ. Παρέχετε οὐχὶ εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰς τὴν κοινωνίαν ὁλόκληρον τὴν πρότην καὶ ἀναπόφευκτον τροφήν, τὸν ἄρτον, καὶ ἐννοεῖτε ἐντεῦθεν, ὁποῖον φέρετε εὐθύνην καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς κοινωνίας, ὅταν κακῶς καὶ δολίως ἐξασκοῦντες τὸ ἔργον ἡμῶν, οὐ μόνον ὀλιγωρῶς ζημιῶντε τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ πολυτιμώτατον παντὸς ἀνθρώπου ἀγαθόν, τὴν ὑγίαν, καταστρέφετε. Πλανῶνται ὀλιγοὶς ἐκεῖνοι, οἵτινες τυχὸν νομίζουσιν ὅτι κέρδη τόσον παράνομα καὶ ἄδικα, τὰ ὅποια ἀποκτώνται μὲ τὴν καταστροφήν τῆς ὑγείας, μὲ τὴν ὀλικὴν ζημίαν ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας, καὶ μάλιστα τῶν πενεστερῶν τάξεων, ὅτι κέρδη τοιαῦτα δύναται νὰ εἶναι διαρκῆ καὶ μόνιμα. Πρέπει νὰ παραδεχθῆτε ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ θεῖα δίκη, νὰ εἴπητε μετὰ τοῦ ἄφρονος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅτι δὲν ὑπάρχει Θεός, ἵνα νομίσῃτε ὅτι κακῶς καὶ δολίως ἐξασκοῦντες τὸ ἔργον ἡμῶν δύνασθε ἀτιμωρητὶ νὰ ἀδικῆτε καθ' ἐκείστην τοῦς πτωχοὺς ἐκείνους οἰκογενειάρχους, οἵτινες ἐν ἰδρωτὶ τοῦ προσώπου αὐτῶν πορί-

ζονται τὰ πρὸς συντήρησιν ἀναγκαῖα, περιπλέον δὲ νὰ δηλητηριάζητε νῆν ὑγίαν ἀνθρώπων πλασματίων καὶ νὰ ἐγκληματῆτε κατὰ τῆς ζωῆς ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας. Ἡ συντεχνία σας διδάσκουσα εἰς ἡμᾶς ὅτι πρέπει εὐσυνειδήτως καὶ δικαίως νὰ ἐξασκῆτε τὸ ἔργον ἡμῶν, ὡς διδάσκει ἀληθῆσαν ὕψηλὴν καὶ ἔξοχα, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βίαν καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἀληθοῦς προόδου καὶ εὐμερείας καὶ τῶν ἀτάμων καὶ τῶν κοινωνιῶν. Δὲν λέγει εἰς μίσην ἡ Ἁγία Γραφή ὅτι, «ἐάν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μίσην ἐκοπίσασιν οἱ οἰκοδομοῦντες» ἄλλαις λέξεσι, τὰ ὀλιγα ἐκεῖνα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἀποκτώνται παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἀδίκως δηλονότι καὶ παρὰ νόμον, ὀργήθηρα ἢ ἀργέ διασκορπίζονται. Ναί, καθὼς ὁ δόλος, τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη πρὸς καιρὸν μόνον κατασχύουσιν, ἐν τέλει δὲ, ὡς ἴσως ἀργῆς διαλύονται, οὕτω καὶ τὰ κέρδη τὰ προερχόμενα ἐκ τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀπάτης δύναται μὲν ἐπὶ ἕνα χρόνον νὰ συντηρηθῶσιν, ἀλλ' ἐν τέλει καταστρέφονται καὶ ἀφανίζονται ὡς ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπάτη, ἐκ τῶν ὁποίων προήλθον. Καθὼς δὲ τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε διαρκῆ καὶ μόνιμα, οὕτω εἶνε καὶ τὰ κέρδη τὰ ἐκ τοῦ δικαίου προερχόμενα. Τὴν ἀληθῆσαν ταύτην βεβαίωσιν ἢ καθ' ἐκείστην πείρα. Πόσον ἀνερχοῦνται πολλὰκις εἰς ὕψηλὰ κοινωνικὰ ἀξιώματα καὶ ἀνεργεῖται μέρως μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀποκτώνται πλοῦτη πολλὰ παρρησιώματα καὶ ἀδικούσιντες, ἀλλ' αἴφνης καταπίπτουσιν ἐκ τῶν ὕψηλῶν ἀξιοματίων, ἐκδιώκονται ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν μεγάρων, ἀποβάλλουσιν τὰ πλοῦτη αὐτῶν, καὶ οἱ πρὸ ὀλίγον ζηλωτοὶ καὶ ἐπιφύθηροι κατακτανθῶσιν ἀντικείμενον ὄλετον καὶ ἄλβον! Τῶν εἰναι βέβαιον, ὅτι κέρδη ἄδικο καὶ παράνομα εἶναι πρόδικα καὶ ἀβέβαια. Πόσον εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Θεοσυνεργῶν παρρησιώως ὁμοιάζει τὸν μωρὸν ἐκεῖνον τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμοον καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπενεσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐπέσε καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη! Πόσον εἶναι βέβαιον, ὅτι περὶ τοῦ ἀδίκως πλουτούντος δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή λέγει περὶ τοῦ ἀσεβοῦς: «Καὶ εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ λιβάτου, καὶ παρήλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐξήγησαν αὐτὸν καὶ οὐκ εὐρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ».

Ἐπὶ τοιοῦτων ἐθράων καὶ ἀσφαλῶν βάσεων στηρίζεται ἡ συντεχνία ἡμῶν. Τοιαῦτα ἔξοχα καὶ διδασκτικὰ μαθήματα διδόνται εἰς ἡμᾶς τὸ σωματεῖον ἡμῶν. Αὐτὰ δὲ τῆς ἱερῆς ταύτης παρηγόρευσης, τὴν ὁποῖαν κατ' ἔτος τελεῖ, σκαπεῖ βεβαίως νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἐνωθῆσαν βοήθειαν πρὸς καθάρθωσιν τοιοῦτου ἱεροῦ καὶ ἁγίου σκοποῦ. Ἀπερχόμενοι λοιπὸν ἐντεῦθεν, φέρετε

ἐν ἡμῖν ἐκλόνητον τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἐκ Θεοῦ καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἐργάζησθε, ὅτι εὐσυνειδήτως καὶ τιμίως πρέπει νὰ ἐξασκῆτε τὸ ἔργον ἡμῶν, καὶ ὅτι οὕτω μόνον δύνασθε καὶ τὴν ὀλικὴν ἡμῶν εὐμερείαν νὰ ἐξασφαλίσῃτε, καὶ ἀληθεῖς εὐεργεταί τῆς κοινωνίας ν' ἀναδειχθῆτε, καὶ ἔξοχα νὰ καταστήτε. Ἔνα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀκούσῃτε παρὰ τοῦ ὑπερτάτου Κριτοῦ τὸ: «εὐ δούλε ἐργαθὲ καὶ πιστέ ἐπὶ ὀλιγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.» Γένοιτο!

Ἡ ΕΝ ΧΑΛΚῆ ΘΕΟΛΟΓΙΚῆ ΣΧΟΛῆ

Οὐδένα τῶν ἡμετέρων κενθῶναι σήμερον πόσον καρποφόρος καὶ λυσιτελής ἀπεδείχθη ἐκ τῶν προηγουμένων ἀνεκαθεν ἢ κατὰ Χάλκην τῆς Κων. πόλεως θεολογικῆ Σχολῆς, κατ' ἔτος προσφέρουσα κήρυκας τοῦ θείου λόγου καὶ θεράποντας ὀργηροῦς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκκλησίας.

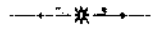
Καὶ ἀληθῶς ἡ Σχολὴ αὕτη κειμένη ἐπὶ τερικονοτικῶν γρηλόρων ἀπέαντι τῆς ἀξιολόγου Ἐμπορικῆς, ἔχουσα δὲ Καθηγητὰς περιούσιους καὶ ὀνομαστοὺς διδασκάλους ὑπὸ ἑκείνῃ Διευθυντῆν καὶ σοφὸν Κληρικὸν καὶ ὑποστηρικτὸν ἐπιπέρωτος ὑπὸ τῶν φιλομούσων Ἱεραρχῶν τῆς Τουρκίας, δὲν δύναται ἢ νὰ ἀκατέξῃ, εἴπερ τις καὶ ἄλλη, ἀποφέρουσα συνεχῶς καρποὺς ἀγαθῶν καὶ ἀφθόνων.

Μέγιστος δὲ τούτων εἰσὶ πάντες σχεδὸν οἱ ὑπὸ τὸν Οἰκουμηνικὸν Θρόνον τοῦ τῆς Κων. πόλεως Πατριάρχου ἰδύοντες Μητροπολίτων καὶ Ἐπισκοπῶν ἀξέκλειτοι. Ποιμενάρχει καὶ Ἱεροκήρυκες, ὡς καὶ πολλαχοῦ, ἐνθα ἑλληνικὴν παροικίαν ἀποτελοῦσιν ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀρπιροπέτῃς Ἱεράρχαι καὶ Προεστῶτες ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν, ἵπταντες μόνται τῆς θύραθεν καὶ τῆς εἰσο σοφίας, ὑπερασπισταὶ τῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ προασπισταὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Γένους ἡμῶν.

Ἡ «Ἀνάπλασις», ὡς περιοδικὸν θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν ἄρθρον, παρακολουθούσα ἀείποτε μετὰ πολλοῦ διαφέροντος τὰς ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπιφελείας ἐνεργείας τῶν πανταχοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ Ἱερατικῶν Σχολῶν χαίρει ὑπερβαλλόντως ἀκούουσα τὰς ἐπὶ τὰ βελτίω ὀσημέρια προόδους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ συγχάριε ἀπὸ καρδίας τοῖς ταπεινοτάτοις, τοῖς τε διδασκασιν καὶ τοῖς Ἱεροσπουδασταῖς αὐτῆς ἐπὶ τῇ μετὰ ζήλου εὐσεβεῖ ἐκπληρώσει τῶν ὕψηλῶν αὐτῶν ἱερῶν καθηκόντων.

Ἀπὸ μετὰ προθυμίας ἀναγράφουσα σήμερον

ἡ «Ἀνάπλασις» τὸ λαμπρὸν ἀποτέλεσμα τῶν πρὸ μηνὸς γενόμενων δημοσίων ἐξετάσεων τῶν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῆ Σχολῆ ἐκπαιδευμένων μετὰ χαρᾶς δι εὐφύμιον γλώττης ἄρει τοὺς ἐπαξίως τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν ἀξιεπαίνως ἀξιοθέντας κατ' αὐτὰς τοῦ ἐπιζήλου διπλώματος τῆς Σχολῆς Ἱερολογιωτάτους κυρίους Χρυσόστομον Καλαφάτην ἐκ Τριγλίας τῆς Προύσης ὡς ἀριστέα, Καλλίνικον Διλιβέσην ἐξ Ἀλατάτων τῆς Ἐρυθρίας, Πολύκαρπον Προδρονίτην ἐκ Σεργῶν, καὶ Ἱερόθεον Γιαννούπουλον ἐκ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ὡς λαβόντας τὸν βαθμὸν λ ί α ν κ α λ ὡ ς, ἐπευχομένη αὐτοῖς εὐδοκίμησιν εἰς τὰ θεῖα ἔργα τῶν πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς εὐχὴ τῆς Σχολῆς αὐτῶν καὶ τοῦ Γένους. Π. Κ.

Τῷ ΓΡΑΦΟΝΤΙ ΕΝ Τῷ "ΠΡΟΜΗΘΕΙ," ΤΑ ΠΟΙΚΙΛΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΑΛΑΣΣΗΣ,"

Πρὸ πολλοῦ ἐδηλώσαμεν, ὅτι πρὸς τὰς ἀνεξίας ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν ὕβρεις, τὰ σοφίσματα, τὰ ψεῦδη καὶ τὰς ἀκαίρους καὶ ἀρθεῖς εὐφυολογίας τοῦ ποικιλογράφου τοῦ «Προμηθέως» ἀπαξιῶμεν νὰ ἀπαντήσωμεν. Ἡμεῖς ἔτοιμοί ἐσμεν πρὸς πᾶσαν σ ὁ φ ρ ο ν α, ἔ π α θ ῆ, ε ὑ γ ε ν ῆ καὶ ἐπιστημονικὴν συζήτησιν ὡς ἐρημῶς ἐπιστήμοσιν καὶ ἐπιστημονικοῖς περιοδικοῖς. Αἱ μωρολογίαι καὶ οἱ ἐμπαιγμοὶ καταβιβάζουν τὴν θέσιν τῶν ἐπιστημονικῶν φύλλων. Ὁ δὲ ἰσχυρῶς, ὡς φαίνεται, προσληφθεὶς ὑπάλληλος ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ «Προμηθέως» καὶ γράφων τὰ ἀ ν τ ι θ ρ η σ κ ε ν τ ι κ ᾶ διάφορα καὶ ποικίλα βεβαίως δὲν ἔχει σπουδάσει οὐτε φυσικὰς ἐπιστήμας οὐτε θεολογίας διὰ τοῦτο καὶ δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ καὶ νὰ πραγματευθῆ ἐπιστημονικῶς σχετικὸν τι ζήτημα. Ἄνωθιμος γράφει ἄρρητ' ἀθέμιτα ἀναμηνύει πολλὰ καὶ διάφορα γνωρίζει ὁ σοφὸς τὰ πάντα ἐσπουδάσει ὅλας τὰς ἐπιστήμας, καὶ αὐτὴν τὴν θεολογίαν. Ἐν οἴδεν, ὅτι τὰ πάντα οἶδεν. Ὁμοιάζει τὸν νομικὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις πεφυσιωμένος προσήλθε διὰ νὰ περιῶξῃ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιδειχθῆται αὐτῷ τὸ μεγαλόνουν. Ἀλλ' ὅτι συνῆβη εἰς ἐκεῖνον, τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοῦτον. Ἀπεδείχθη δηλαδὴ μωρὸς καὶ ψευδόμεινος. Αὐτὸ τοῦτο καὶ οὐδὲν ὀρθὸν καὶ ὑγιὲς καὶ ἀληθῆς γράφει, διότι ὁ τὰ πάντα εἰδὼς οὐδὲν ἐπίσταται. Αἱ ὅ καὶ περιορίζεται εἰς τὸ νὰ γράφῃ μικρὰ τινα διάφορα ἀ ν τ ι θ ρ η σ κ ε ν τ ι κ ᾶ ἢ ἀκαίρου παιδείας χάριν ἢ πρὸς πλήρωσιν τοῦ φύλλου ἢ ἑλλου τινὸς ἀγνώστου ἡμῖν λόγου χάριν, ἕτερόν τι ἔργον μὴ ἔχων, ὡς φαίνεται. Τοῦτο ὅμως ἐπιθυμοῦμεν

νά μάθωμεν, ἂν τὰ ἐν ἐκάστῳ φύλλῳ τοῦ «Προμηθεύς» ἐν κεντρικῶν τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας δημοσιευόμενα ἀνοήσια ποικίλα εἶνε πεποιθήσεις καὶ ἀρχαὶ τοῦ ποικιλογράφου μόνον ἢ καὶ τοῦ κ. διευθυντοῦ καὶ τῶν κ. συνεργατῶν τοῦ «Προμηθεύς». Ἡ καλὴ πίστις, ἡ θέσις τοῦ περιοδικῆ, τὸ ἐπιστημονικὸν θάρρος ἀπαιτοῦσι τὴν ἀνυπόκριτον καὶ εὐπαρησίαστον δῆλωσιν τούτων, ἵνα οὕτω γνωρίζωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὸ κοινὸν καὶ οἱ συνδρομηταὶ ἀμφοτέρων τῶν περιοδικῶν ποίῳν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων εἶνε οἱ συντάκται τοῦ «Προμηθεύς». Τὸ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς βάλλειν οὐκ ἐντιμὸν, τὸ ἀσαφὲς καὶ ἀμπαικτικῶς ἐκφράζεσθαι οὐκ εὐγενὲς οὐδ' ἐπιστημῶν ἴδιον, — τὸ μὴ ἀπαντῆν ἀπαθῶς καὶ ἐπιστημονικῶς εἰς τὰς δημοσιευόμενας ἐν τῷ περιοδικῷ ἡμῶν κατὰ τοῦ προστατευομένου ὑπὸ τοῦ «Προμηθεύς» ὕλισμον πραγματείας, ἀλλὰ μόνον ἀποκόπτειν τὰς περιόδους ἡμῶν κακοβούλως, λαμβάνειν φράσεις τινὰς μεμονωμένας καὶ εἶτα παραχαράσσειν καὶ παρερμηνεύειν καὶ σκόπτειν ταύτας κατὰ τὴν πολυδαίδαλον κεφαλὴν τοῦ εὐφυοῦς ποικιλογράφου, εἶνε σαφῆς μαρτύριον καὶ ἐπιστημονικῆς ἀνικανότητος περὶ τὰ τοιαῦτα ζητήματα καὶ σαφῆς ἐνδείξεως διανοίας οὕτε ὑγιοῦς, οὔτε εὐσεβοῦς, οὐδὲ εὐγενοῦς.

Ἐξέλθετε λοιπὸν εἰς τὸ φῶς, δηλώσατε σαφῶς καὶ κατηγόρηματικῶς, ὅτι δὲν παραδέχεσθε τὰ δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ, τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σωτῆρος, εἰπατε, ὅτι ὁ «Προμηθεύς» δὲν εἶνε πλέον περιοδικὸν τῶν φυσικῶν καὶ ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν, ὡς ἦτο πρότερον, ἔξιον ἀναγνώσεως καὶ μελέτης ὑπὸ παντὸς λογίου, ἀλλ' ὅτι ἦδη προώρισται διὰ τῆς προσλήψεως τοῦ ἀνωυμίου εὐφυολόγου διαφορογράφου νὰ πολεμήσῃ τὰς οὐσιώδεις ἀληθείας τοῦ Ἐθαγγελίου, νὰ ἦνε φύλλον ἀντιθρησκευτικόν, σατυρικὸν παντὸς ἑρῶν καὶ ὁσίου, καὶ τότε, γνωρίζοντες καλῶς τὸν πολέμιον καὶ τὰς ἀσεβεῖς αὐτοῦ προθέσεις καὶ γνώμας, γνωρίζομεν κάλλιστα καὶ τὰ κύρια μέσα τῆς καταπολεμησεως αὐτοῦ.

Ζητοῦμεν εἰλικρίνειαν, ἐπιστημονικὴν παρρησίαν καὶ συζητήσιον, πίστιν καλὴν. Ἡ σοφιστεία καὶ ἡ ὑποκρισία καὶ τὸ ἀνωυμῶς γράφειν, τὸ ὑβρίζειν καὶ ἐμπαίζειν τὰ θεῖα, τὸ προσβάλλειν πρόσωπα εἶνε ταπεινὰ ταπεινῶν καὶ μοχθηρῶν. Τιμῶμεν πάσαν πεποιθήσιν, ἀλλὰ δέον αὐτῇ εὐπαρησιαστώσ νὰ δηλωθῆ. Τὸ νὰ λέγη τις, ὅτι παραδέχεται μὲν λόγους τινὰς τοῦ Σωτῆρος, τὴν ἠθικὴν πρακτικὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν, διὰ νὰ φανῇ δῆθεν, ὅτι εἶνε Χρι-

στιανός, ὅτι δὲν εἶνε ἄθεος, ἀποκρούει δὲ τὰς θεωρητικὰς αὐτοῦ ἀρχάς, τὸ ὑπερφυσικὸν καὶ τὰ δόγματα, ἅτινα ὁ ἴδιος Σωτὴρ ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξε, — χωρίζει τ. ἐ. τὸ ἠθικὸν τοῦ δογματικῶν, στενωπὰτα ἄλλως συνδεθεμένα καὶ ἀχώριστα —, τοῦτο εἶνε ἐσχάτη ἀσυνέπεια, ἀναξία πάσης συζητήσεως δι' οὗ οὔτε ἀπηντήσαμεν μέχρι τοῦδε, οὐδὲ θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς ὑποκριτικὰς καὶ σοφιστικὰς καὶ ἀμφιβόλους καὶ ὑβριστικὰς μᾶλλον ἐπιθέσεις τοῦ ποικιλογράφου τοῦ «Προμηθεύς» κατὰ τοῦ περιοδικῆ ἡμῶν, ὑπερ λέειν εὐσηχίμως καὶ ἐπιστημονικῶς συνεζήτησε καὶ ἐπολέμησε κατὰ ἀρχῶν καὶ οὐχὶ κατὰ προσώπων, ἀσχυλεῖται δὲ εἰς ζητήματα καθαρῶς θρησκευτικὰ, οὐδένα προσωπικῶς ἐμπαίζον, καὶ ἀγανατίζει μεθ' ὕλης τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξιοπρεπείας ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαδόσεως τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ, αἵτινες εἶνε αἱ ἀρχαὶ τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἡμεῖς παραδεχόμεθα τὰς ἀρχὰς ταύτας. Εἶνε αἱ πεποιθήσεις μας. Ταύτας πιστεύομεν, ταύτας κηρύττομεν, ταύτας ἀνακηρύσσομεν. Ἄν αἱ πεποιθήσεις σας, αἱ ἀθεϊστικαὶ καὶ ὑλιστικαὶ, ἦνε λογικώτεραι, οὐστικώτεραι, καλλίεροι, κηρύξατε αὐτὰς δημοσίως, δημοσιεύσατε ταύτας ἕνεκ περιστροφῶν, ἕνεκ φόβου, ἀναπτύξατε αὐτὰς, εἰπατε ποίους καὶ πόσους ἐπίστατε, ἵνα γνωρίζωμεν καὶ ἡμεῖς τοὺς νέους φωστῆρας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοὺς ἀθέους, τοὺς ὑλιστὰς τῆς πατρίδος μας, τοὺς ἀδάμαντας τῶν πεποιθήσεων ἡμῶν. Τί φοβείσθε; Διὰ τί κρύπτεσθε; Διὰ τί ὑποκρίνεσθε; Θὰ εἴπατε ἴσως, ὅτι εἰσθε δημόσιοι ἠπάλληλοι, καὶ εἶπατε ἦρπον ἐπὶ τοῦ ἑρῶν Ἐθαγγελίου, ὅτι θὰ τηρήσητε τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, τὰ καθεστῶτα, ἐν οἷς περιέχονται καὶ τὸ σέβας καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ τήρησις τῶν τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, — καὶ ἂν φανερωθῶς δηλώσητε τὰς ἀντιθρησκευτικὰς καὶ ἐπομένως καὶ ἀντεθρησκευτικὰς ὑμῶν πεποιθήσεις, καὶ εἰσθε τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας ἀλλὰ οὕτω φερόμενοι μαρτυρεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς, ὅτι εἰσθε δειλοί, ὅτι θέλετε νὰ δουλεύητε δύο θεοῖς, ὑπερ ἀναξιοπρεπῆς καὶ ἀδύνατον. Ἀσυνεπῆς δὲ καὶ οὐχὶ ἀνδρικὸν καὶ ἐντιμὸν ἔνθεν μὲν τὸ δίδοναι ἐπισήμως ἦρπον, ὅτι θὰ οεβιωθῆτε τὴν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν, νὰ λέγητε ὅτι εἰσθε λάτρεις τῆς θρησκείας τοῦ Σωτῆρος, ἔνθεν δὲ τὸ δειλιῶν διαπρωσίως κηρύξαι τὰς ἀντιθρησκευτικὰς καὶ ὑλιστικὰς ὑμῶν δόξασιν, τὸ ὑποκρίνομαι καὶ ἀμφιβόλως καὶ ὑποκριτικῶς καὶ κερκιμμένως βιάλειν κατ' ἐκείνον, ὑπερ ἐκ φόβου, καὶ οὐχὶ ἐκ πεποιθήσεως, λέγετε, καὶ προσπιθεῖτε διὰ τρυφῶν καὶ σοφιστικῶν φράσεων νὰ δηλώση-

τε ὅτι δῆθεν τιμᾶτε καὶ σέβασθε. Αἱ πεποιθήσεις εἶνε ἀνώτεροι τοῦ συμφέροντος. Ἐπερ τῶν ἀρχῶν τὸν ἕκαστος ἀγανατίζει μέχρι θυσίας ἐν ἀνάγκῃ. Λοιπὸν καθαρά, ὡς ἄνθρωποι ἐπιστήμονες, εἰπατε τὰς ἀρχὰς σας. Θὰ σὰς σεβασθῶμεν ὡς ἄνθρωποι πεποιθήσεων, ὡς ἐπιστήμονες σὺν περὶς. Εἰσθε ὑλισταί; Ἄθεοι; Εἰπατέ τὸ τί φοβείσθε; Τίτε θὰ ἀγανατῶμεν ἐπιστημονικῶς καὶ ἀξιοπρεπῶς, ὅχι ὕμνος μὲ ὑβρεῖς, μὲ σοφιστείας, μὲ παιδικὰς φράσεις, μὲ μωρὰς εὐφυολογίας, μὲ ποικίλα, μὲ ὑπερφυσία, μὲ διαφορικά, διότι ταῦτα εἶνε ἀνάξια ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν, ἐπιστημῶν ἀνδρῶν, σπουδαίων συζητητῶν. Μόνον ἐν τῆς ἐσχάτης σατυρικῆς ἡμερικῆς δύναται τις νὰ εἴρῃ τὰ ποικίλα, ἅτινα ὁ «Προμηθεύς» ἀπὸ τινος ὀυσυχῶς δέχεται ἐν τῆς στήλαις αὐτοῦ, βεβαίως ἐν ἀγνοίᾳ τῆς διεθνέσεως αὐτοῦ, ἢ τῆς πιστεύομεν, ὅτι ἀποδοκιμάζει τὰ τοιαῦτα. Ὁ «Προμηθεύς» μένων ἐν τῆς ἀπ' ἀρχῆς διαχωραχθέντι κύκλῳ αὐτοῦ, ὡς περιοδικὸν τῶν φυσικῶν καὶ ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν, ἀνεπλήρου σπουδαίων ἐλλείπον καὶ θὰ καθίσταται προσφιλὲς ἀνάγνωσμα σχεδὸν πάσης οἰκογενείας, ἀλλ' ἤδη ἐξεληθὲν τοῦ κύκλου αὐτοῦ καὶ τὸ ἡμῶν σχεδὸν τῆς ὕλης αὐτοῦ ἀφιερῶν (ἴδε Προμηθεύς ἀριθ. 31) εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ χριστιανικῶν ἀρχῶν, εἰς τὸ ὑβρίζειν ἀσυστάτως πᾶν πρόσωπον ἀσχυλοῦμενον περὶ τὰ ἑρῶν γράμματα, εἰς τὸ καταφρονητικῶς καὶ ἐμπαίζειν πᾶν φύλλον καὶ πᾶν περιοδικὸν γράφον περὶ τῆς θρησκείας τοῦ Σωτῆρος, ἀπόλλυται τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σημασίαν, ἐξέρχεται τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, καταπίπτει, καὶ γίνεται κυρίως ὄργανον τῶν ἀντιχριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ δὴ τοῦ ὀλεθροῦ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ παντὶ ἀτόμῳ ἐν γένει ὑλισμοῦ. Γίνεται φύλλον σατυρικόν. Κατὰ τῆς τοιαύτης ἀντιθρησκευτικῆς καὶ ἀναρμόστου πλέον στάσεως τοῦ «Προμηθεύς» θὰ ἀντεπεξέλθωσι βεβαίως ἐν καιρῷ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν τήρησιν τῶν καθεστῶτων, οἱ φρουροὶ τῆς Πίσσεως καὶ τῆς θρησκείας ἡμῶν, θὰ ἀντεπεξέλθῃ ὁ Σύλλογος ἡμῶν, ἢν βεβαίως ἤθελε νὰ ἀποκαλέσῃ ὁ κερκιμμένως ποικιλογράφος ἀγνωστον καὶ ἄσημον διὰ τῆς φράσεως «σύλλογός τις», ἐνῶν ἀλλοστὰ γνωρίζει ὡς καὶ πάντες γνωρίζουσιν ὅτι ὁ Σύλλογος ἡμῶν διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον μὲν προεδρείαν τῆς Α. Β. Γ. τοῦ ὁρθοδόξου ἡμῶν Διαδόχου Κωνσταντίνου, ὑπὸ τὴν τακτικὴν δὲ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς ἑλλῆν. ἐκκλησίας τοῦ σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Γερμανοῦ, προέδρου τῆς ἑρῶς Συνόδου, ἀντιπροέδρου ὄντος τοῦ γερῶν Προέδρου τῶν ἑλλῆνικῶν γραμμάτων κ. κ. Ἀλεξ. Παγκαβῆ, ὅτι ἀριθμῶν περὶ τὰ 300 μέλη, διακρεπεῖς λογίους, ἐπιστήμονας, βιομη-

χάνους κτλ., καὶ ὅτι ἐκδίδει ὁμώνυμον περιοδικόν, πανταχοῦ διαδομένον. — Τὸ σ. προεδρείον τοῦ δῆθεν ἀγνώστου τῷ διαφορογράφῳ Συλλόγου πρὸς τὴν τοιαύτην βεβαίαν ὑβρίν, ἢν κακοβούλως, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐλαφρῶς, ἐχέραξεν ἐπὶ τοῦ χάρτου, οὐδόλως ἀναλογισάμενος τὴν συνέπειαν, ἀπαξιοῦ, ἀρκιστὰ ὑψηλὰ ἰστάμενον, νὰ ἀπαντήσῃ, φρονούν, ὅτι τοιαῦται φράσεις δύνανται νὰ προσέρχονται μόνον ἐκ τινος τυχαίου ἀνθρώπου, ἔξιν ἔχοντος τὸ ἐμπαίζειν πᾶν ἑρῶν καὶ ὄσιον, ἀγνοούντος δὲ, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἀσυγγνώστου καὶ κατακριτέας συμπεριφορᾶς καθίσταται αὐτὸς οὗτος περὶ γὰρος καὶ χλεύασμα παντὸς ἐχέφρονος, ἐνῶ ἴσως ἐαυτὸν μέγαν εὐφυολόγον ὑπολαμβάνει, πάσχω, ὡς φαίνεται, μεγαλομανίαν καὶ παίζων ἐν οὐ καιτοῖς. Ἐκ τῆς πασιφανοῦς μοχθηρίας, ἢν τισούτων θρασείως ἐπεδείξατο ὁ ποικιλογράφος τοῦ «Προμηθεύς» κατὰ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, ἀσεβήσας πρὸς τὸ προεδρεῖον αὐτοῦ, τὸ ἀντιπροσωπεύον τὸν Σύλλογον, ἢν ὑποκρίνεται ψευδομυθῶς, ὅτι ἀγνοεῖ, ἐνῶ τακτικῶς ἀναγνώσκει τὴν «Ἀνάπλασιν», περιοδικὸν τοῦ ἰδίου καὶ ὁμώνυμον Συλλόγου, δύνανται κάλλιστα νὰ πεισθῶσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἀναπλάσεως» οἷος ποιότητος εἶνε ὁ πολέμιος, καὶ νὰ κατανοήσῃσι διὰ τί οὔτε ἀπηντήσαμεν μέχρι τοῦδε κατὰ τῶν ψευδολογημάτων καὶ ὑβριστικῶν αὐτοῦ φράσεων, ὡς ἐτηρησαμεν ἐν ἀκριβεῖ σημασίᾳ διὰ μέλλουσαν ἐπίσημον ἐνέργειαν πρὸς κατάδειξιν τῶν ἀσεβῶν ἀτόμων, καὶ πρὸς προφύλαξιν τῶν μὴ εἰσέτι κατανοησάντων τὸ δηλητήριον τῶν ἐπιβλαβῶν φρονημάτων αὐτοῦ, οὐδὲ θὰ ἀπαντήσωμεν πλέον διὰ τοῦ μέσου τούτου, φειδόμενοι τοῦ χρόνου καὶ τῆς τιμῆς τοῦ περιοδικῆ ἡμῶν, ἐν ᾧ πρῶτον καὶ τελευταῖον μετὰ μεγίστης λύπης ἐν ἑρῶ ἀγανακτήσει ἠναγκάσθημεν νὰ γράψωμεν οὕτως, ἀμυνόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς θρησκείας ἡμῶν. Πρὸς ἄνθρωπον δὲ κακῆς πίστεως καὶ διαστρεφῆ καὶ ἀθεῖς τῆς καταφανεστέρως ἀληθείας, οὔτε σημασίαν τινά, οὔτε πίστιν ἐλαχίστην, οὐδ' ἀπάντησιν πλέον τις πρέπει νὰ δίδῃ. — Προχωρεῖτε λοιπὸν εἰς τὸ ἔργον σας, ὑβρίζετε ὅσον θέλετε, σκόπτετε, πολεμεῖτε κρούφα καὶ ἐμπαικτικῶς τὰς ἀληθείας τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας τῆς πατρίδος ἡμῶν, εἰπατε ὅτι ἂν ἡ εὐφάνταστος καὶ κακόβουλος ἡμῶν φαντασία δύναται νὰ φαντασθῇ, ἐπισπαρῆσατε ψεῦδος ἐπὶ ψεύδους, ἡμεῖς δὲν θὰ σὰς ἀπαντήσωμεν πλέον οὕτω προσωπικῶς. Ἄν θὰ παύσωμεν ὕμνος συζητοῦντες ἐπιστημονικῶς καὶ πολεμοῦντες ἀνδρικῶς καὶ εὐπαρησιαστώσ μετὰ πάσης εὐσημοσύνης τὰς ἀρχὰς τῆς ἀθείας καὶ τοῦ ὑλισμοῦ, ὡς τοῦτο μέχρι τοῦδε ἐπράξαμεν χωρὶς οὔτε πρόσωπον, οὔτε

σύλλογον, οὔτε τὸ περιοδικόν, οὔδ' συντάκην τινὰ τοῦ «Προμηθέως» νὰ ἐμπαίξωμεν διὰ τὸν τρόπον ἀνοικείου, ὡς τοιοῦτον ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἀντιπληροσυντακτικῶν αὐτοῦ ποικίλων ὁ ποικίλο γράφος τοῦ «Προμηθέως» μετεχειρίσθη κατὰ τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τῶν συντακτικῶν αὐτῆς καὶ ἐσχάτως κατὰ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς, ὅστις παρὰ τὸν ἐπιεικῆ καὶ μεμετρομημένον καὶ γνωστόν τοῖς καλῶς γνωρίζουσιν αὐτὸν χαρακτηῖρα αὐτοῦ ἠμαγκάσθη ἕκαστ' ἐκαστὸν μετὰ θείας ὁργῆς νὰ πατάξῃ τοὺς ἀσυστάτους τολμῶντας νὰ ἐμπαίξωσι τὰ ἱερά τῆς πατρίδος ἡμῶν καθεστῶτα. Ἡ «Ἀνάπλασις», περιοριζομένη ἀποκλειστικῶς ἐν τῷ εὐρεῖ κύκλῳ αὐτῆς, θὰ ἀγωνισθῆ θαρρῶντως, ἔχουσα πάντα τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ὃν ἀνέλαβε, τὸν ἀγῶνα νὰ ὑπερασπίζηται ἐπιστημονικῶς καὶ εὐλαβῶς τὰς ἀγίας ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, αἵτινες εἶνε καὶ ἀρχαὶ ἱερὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὡς τοῦτο πρᾶται καὶ ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ, δημοσιεύουσα τὸ περιπούδατον ἄρθρον τοῦ σοφοῦ αὐτῆς συνεργάτου κ. Γ. Σκαλτσούνη, τὸ ἐπιγραμματικόν «ἡ Ζωή».

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι ἀνταποκριταὶ τοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως» νὰ πέμψωσι μετὰ τῶν χρημάτων ἐκ τῶν ἐξπραξέων καὶ τὰς σχετικὰς προσωρινὰς ἀποδείξεις σημειοῦντες ἐπακριβῶς τὰ ὑνόματα τῶν πληρωσάντων κυρίων συνδρομητῶν αὐτοῦ μετὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν. Ἐπίσης θερμοτάτα παρακαλοῦνται οἱ κ. συνδρομηταὶ νὰ ἀπεικόσωσιν τὴν συνδρομὴν αὐτῶν.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Ἐδχαρίστως εἶδομεν τοὺς 1—4 ἀριθμοὺς τοῦ «Περιοδικοῦ τῶν μαθητῶν», εἰκονογραφημένου, περιέχοντος ἕλην ἐκλεκτὴν καὶ ὠφέλιμον, καὶ ἐκδιδομένου λίαν φιλοκάλως ὑπὸ τοῦ καλοῦ καταβῶν νέου κ. Γεωργ. Α. Ἡλιόπου δις τοῦ μηνός.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὁ Σύλλογος τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην αὐτοῦ λύπην ἐπὶ τῇ δεινῇ ἀσθενείᾳ τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ. Διουσίου τοῦ Ε'. — Καθ' ἐκείνην διαπυνθάνεται τὰ κατ' αὐτόν. Ἐῴχεται ὑπὲρ τῆς ἀποσοβήσεως παντὸς ἀπεικταίου.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Α. Σ. Λιβαθηνόπουλος 2 σῶμ. «Ἡ Κοινωνικὴ Οἰκονομία». — Ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος Γλυκῆς σῶμα 1, «Ἀγροὶ Ἐπιτάφιοι καὶ Πανηγυρικοὶ» ὡς καὶ 1 σῶμα «Ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι καὶ Ὀμιλίαι». — Θεόφιλος Κόντης 1 σῶμ. «Ἐδαγγελικαὶ Ὀμιλίαι». — Φριδερίκος Ἀλβανὸς 1 σῶμα «Κερκυραϊκὰ Ἀπομνημονεύματα». — Μ. Α. Καλαποθάκης 1 σῶμα «Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως ὑπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικῶν ἑλεγχῶν». — Γ. Καρακισάνης 1 σῶμα τῶν «Ὀρθογραφικῶν Ἀσκήσεων».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 70 τοῦ φύλλου τῆς «Ἀναπλάσεως» διατριβῇ τοῦ καθηγητοῦ κ. Θεοδ. Βενιζέλου ἢ ἐν σελ. 1086 λέξις π ο λ ε μ ε ρ διορθωτέα διὰ τῆς π ο λ ε μ ε ρ, ὡς καὶ ἢ ἐν σελίδι 1087 λέξις π ο λ ι ν διὰ τῆς λέξεως π ά λ ι ν.

ὑπὸ τοῦ κ. Γω. Καρακισάνη διδάκτορος κτλ. ἐξεδόθησαν τὸ τρίτον αἱ Ὀρθογραφικαὶ Ἀσκήσεις ἐπὶ τῷ μεθοδικώτερον καὶ πληρέστερον μετερρυνθιμῶμέναι. Τὸ βιβλίον τοῦτο συνταταγμένον κατὰ τὰς νεωτέρας γαμματικὰς ἐρεῦνας καὶ περιέχει ἀπένθισμα τῶν γλωσσικῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Κόντου, λίαν δὲ ἐμμέθοδον καὶ πρακτικόν, ὡς ἀπιδεικνύει ἢ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐξάντησις τῶν δύο προηγουμένων ἐκδόσεων συνιστῶμεν θερμοῦς τοῖς ἀναγνώσταις ὡς προχειρότατον καὶ ἀπαραίτητον βοήθημα τῆς ὀρθογραφίας. Ἐῴρδισκεται δὲ ἐν τῷ γραφεῖῳ τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ ἂποστέλλεται παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀλεξάνδρειαν κ. Α. Σουδ. φρ. 117 ἐλήφθησαν — Βιέννην κ. Φ. Γιανν. συνδρομῇ φρ. 10 ἐλήφθη. — Μασσαλίαν κ. Γ. Ζαφειρ. συνδρομ. φρ. 10 ἐλήφθη. — Ἀρχαίον κ. Α. Μέρικ. φρ. 64 ἐλήφθη. — Κωνσταντινουπόλιν κ. Γ. Καψ. φρ. 405 ἐλήφθη. — Χαλκίδα κ. Κρ. Ἀντωνιάδην φρ. 10 ἐλήφθη. — Παρισίους κ. Στ. Νούν. φρ. 10 ἐλήφθη. — Στουχόβλην κ. Θεοδώρ. συνδρομ. φρ. 10 ἐλήφθη. — Σουξ κ. Ν. Μερκ. φρ. 10 ἐλήφθησαν. Ἐῴχωριστοῦμεν.

Τύπαις Α. Καλλιμάκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου — Κέντροι τοῦ Ἰμμοσχεῖου —